

GEMİLERİN ADLÎ SATIŞININ MİLLETLERARASI ETKİLERİNE İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (PEKİN) SÖZLEŞMESİ'NİN MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ^(*)

EVALUATION OF THE UNITED NATIONS (BEIJING) CONVENTION ON THE INTERNATIONAL EFFECTS OF THE JUDICIAL SALE OF SHIPS WITHIN THE FRAMEWORK OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Arş. Gör. Dr. Halil Alperen IŞIK^(**)

Öz

Milletlerarası sularda seyretmek için teknik ve hukukî yeterliliğe sahip olan ve bu amaçla kullanılan gemiler, milletlerarası ticarete önemli bir yere sahiptir. Bu gemiler, milletlerarası seyrüseferin doğası gereği, seyir esnasında birden çok devletin karasularına ve limanlarına uğramaktadırlar. Gemilerin tâbiyetini taşıdıkları devlet dışındaki devletlerin karasularından bulunduğu esnada, bir deniz alacağı ya da gemi alacağı nedeniyle cebri icra tehdidi ile karşı karşıya kalması her zaman ihtimal dahilindedir. Bu ihtimalde gemi, ilgili devletin adli ve idarî makamları tarafından o devletin hukukuna göre veya o alandaki geçerli milletlerarası sözleşmelerin hükümleri çerçevesinde haczedilir (tutuklanır). Bu durumdaki bir gemi fiilen seferden menedilmiş olur. Haczedilen geminin, belirli bir teminat karşılığında ya da ihtiyaten haczedilmesine sebep olan alacağın sona ermesi nedeniyle tekrar sefere çıkmaya elverişli hale gelebilmesi mümkündür. Ancak geminin haczedilmesine sebebiyet veren alacağın sona erdirilememesi veya istenen teminatın

bulunamaması hâlinde ise geminin satışı ve satış sonrası elde edilecek parayla alacakların sona erdirilebilmesi mümkün hale gelir. Geminin bayrak devletinden başka bir devlette satışı ise mülkiyetin devrine uygulanacak hukuk, yeni malikin bayrak devletindeki hukukî durumu ve satış kararının bayrak devletindeki etkileri gibi konuları gündeme getirmektedir. Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bu durumun genel bir hukukî çerçeveye sahip olabilmesi için, Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu tarafından gemilerin adli satışının milletlerarası etkilerine ilişkin bir sözleşme hazırlanmış ve bu sözleşme 33 devlet ve Avrupa Birliği tarafından imzalanmıştır. Bu çalışmada yakın gelecekte yürürlüğe girmesi beklenen bu Sözleşme'nin hükümleri milletlerarası özel hukuk çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler

Gemilerin Adli Satışı, Yurtdışında Cebri Satış, UNCITRAL, Milletlerarası Özel Hukuk, Pekin Sözleşmesi.

^(*) (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 27.05.2025 / Kabul Tarihi: 16.06.2025).

^(**) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara - Türkiye, (E-posta: haisik@aybu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4189-2781).

Atıf/Citation: Işık, Halil Alperen (2025), "Gemilerin Adli Satışının Milletlerarası Etkilerine İlişkin Birleşmiş Milletler (Pekin) Sözleşmesi'nin Milletlerarası Özel Hukuk Çerçevesinde Değerlendirilmesi", TFM, C: 11, S: 1, s. 127-150.

Abstract

Ships, which have the technical and legal competence to navigate in international waters and are used for this purpose, have an important place in international trade. Due to the nature of international navigation, these ships call at the territorial waters and ports of more than one state during their navigation. It is always possible that while the ships are in the territorial waters of states other than the state in which they are registered, they may face the threat of enforcement due to a maritime claim or maritime lien. In this possibility, the ship is seized (arrested) by the judicial and administrative authorities of the relevant state in accordance with the law of that state or within the framework of the provisions of the applicable international conventions in that area. A ship in this situation is effectively banned from navigation. It is possible that the seized ship, which is effectively banned from voyage, may become fit for voyage again in return for a certain security or by the extinguishing of the debt that caused it to be seized precautionarily. However, if

the situation that caused the seizure of the ship does not disappear, the ship is put up for sale and it becomes possible to terminate the receivables with the money to be obtained after the sale. The judicial sale of the ship in a state other than the flag state raises issues such as the law applicable to the transfer of ownership, the legal status of the new owner in the flag state and the effects of the sale decision in the flag state. To provide a general legal framework for this situation, which is frequently encountered in practice, the United Nations Commission on International Trade Law has prepared a convention on the international effects of the judicial sale of ships and this convention has been signed by 33 states and European Union. In this study, the provisions of this Convention, which is expected to enter into force soon, will be evaluated within the framework of private international law.

Keywords

Judicial Sale of Ships, Foreign Judicial Sales, UNCITRAL, Private International Law, Beijing Convention.

I. GİRİŞ

Gemiler, denizcilik sektörünün esasını teşkil etmelerine ek olarak yapımında kullanılan teknoloji ve malzemelerin değeri nedeniyle de yüksek ekonomik değeri haizdir. Bu nedenle yapımları da masraflıdır. Dolayısıyla daha en başında yani yapım aşamasında dahi ilgilileri bakımından finansman ihtiyacı ortaya çıkabilir¹. Bu durum ise inşa hâlindeki geminin, ihtiyaç duyulan finansmanı sağlayabilmek adına yapı ipotekğine konu edilmesine sebebiyet verir (TTK m. 1054/I²). Söz konusu finansman ihtiyacı, donatanın aynı zamanda bir tacir olmasından dolayı her zaman ortaya çıkabilir. Örneğin; sefere çıkmış olan ve bağlama limanından başka bir yerde yakıt ikmali yapmak durumunda kalan gemi, bu ihtiyacını yakıt tedarikçisi ile arasındaki sözleşme gereği vadeli olarak yahut üçüncü bir kişiden sağlayacağı bir finansmanla giderebilir³. Bu finansman ihtiyacının giderilebil-

mesi için çoğu zaman, finansman karşılığında bir teminat gösterilmesi icap eder ve deniz ticareti ile iş-tigal eden bir donatanın gösterebileceği ve üzerinde alacaklı lehine ipotek kurabileceği en değerli teminat ise gemisi yahut sahip olduğu gemi payıdır⁴. Bu kapsamda, denize elverişli ve suya indirilmiş gemilerde de ipotekğin farklı türleri (birlikte, sabit, üst sınır vs.) söz konusu olur⁵. Deniz ticareti iş-tigal eden kişiler ve bilhassa gemi malikleri hem şahsi ihtiyaçları hem de deniz ticareti faaliyetinin masraflarını karşılayabilmek için ipotek müessesesine başvurarak, ihtiyaç duydukları finansmanı, gemilerini veya gemi paylarını teminat göstererek sağlayabilirler⁶.

Bir gemi ya da gemi payı üzerinde ipotek tesis edilerek alacağı temin edilen alacaklı, alacağı muaccel

¹ İsmail Demir, "Gemilerin Yurt Dışında Cebri İcra Yoluyla Satışları ve Tanınmasına Dair Milletlerarası Sözleşme Taslağı" (2017) 33 (3) BATİDER 41, 42.

² Rayegan Kender, Ergon Çetingil ve Emine Yazıcıoğlu, *Deniz Ticareti Hukuku- Temel Bilgiler (Cilt 1)* (İstanbul, 14. Bası, Oniki Levha 2014) 90-91; Turgut Kalpsüz, *Gemi Rehni* (Ankara, 3. Bası, BTHAE 1999) 203.

³ Gülören Tekinalp, *Milletlerarası Özel Hukuk (Bağlama ve Usul Hukuku Kuralları)* (İstanbul, 13. Bası, Vedat 2020) 265. Aynı duru-

mun gemiye bağlama limanı dışında kumanya temin edilmesi veya geminin sefer esnasında tamir ve bakıma muhtaç hale gelmesinde de söz konusu olacağı hakkında bkz. Gülören Tekinalp, *Türk Devletler Hususi Hukukunda Gemi Alacaklısı Hakkı* (İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1965) 41.

⁴ Tahir Çağa, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş, Gemi, Donatan ve Kaptan)* (İstanbul, 7. Bası, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi 1984) 88; Demir (n 1) 66.

⁵ Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu (n 2) 89-90.

⁶ Erdoğan Göğer, *Deniz Ticareti Hukukundan Doğan Kanunlar İhtilâfı* (Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1969) 40; Kalpsüz (n 2) 57.

hale gelip de ödenmediği takdirde gemi ve ipoteğin kapsamına giren değerler⁷ üzerinden alacağını tahsil edebilir⁸. Alacaklı ipoteğin paraya çevrilmesi için takip yapmak suretiyle yoluyla ve bu işlemin sonunda geminin cebri icra yoluyla satışıyla elde edebilir⁹.

Gemilerin, cebri icra yoluyla satışı sonucunu doğuran bir diğer durum ise bir deniz alacağı yahut gemi alacağı¹⁰ nedeniyle rehlin paraya çevrilmesi yoluyla borçlu gemi/ gemi payı maliki aleyhine takip yapılmasıdır. Bu durumda, finansman ihtiyacının giderilmesi için gemi/ gemi payı malikinin rızası dahilinde kurulan akdi ipotekten farklı olarak, sebebi kanunda ya da ilgili milletlerarası sözleşme-¹¹ düzenlenen ve borçlu gemi maliki tarafından ifa

edilmemiş bir deniz alacağı ya da gemi alacağından kaynaklı olarak kurulan kanunî ipotek söz konusudur¹². Deniz alacağı yahut gemi alacağı söz konusu olduğunda da bu hakkın sahibi olan alacaklı, alacağını temin eden rehlin paraya çevrilmesini isteyerek yani geminin cebri icra yoluyla satışı ile bu alacağını elde etmeye çalışır¹³.

Gemilerin bayrağını çektiği devletin ülkesi dışında bir yabancı devletin yetkili makamlarınca ve o devletin hukukuna göre cebri icra yoluyla satılmaları ise sıklıkla rastlanan bir durumdur¹⁴. Dolayısıyla gemilerin dahil olduğu birçok hukukî ilişki gibi gemilerin sicil/bayrak devleti dışında cebri icra yoluyla satılmaları da yabancı unsur içerir¹⁵. Ayrıca, geminin satışını amaçlayan cebri icra usûlleri de ülkeden ülkeye farklılık gösterebilir. Bu kapsamda bir geminin cebri satışı¹⁶, cebri satış devletin hukuk sistemine bağlı olarak bir mahkeme veya hakem kararına, benzer nitelikte bir başka belgeye dayalı olarak gerçekleştirilebileceği gibi bir ihtiyatî veya kesin hacze ya da bir idarî tasarruf sonucu el koyma kararına dayalı olarak da gerçekleştirilebilir¹⁷. Satışın gerçekleşmesinin ardından ise bu satışın satış devleti dışında ve bilhassa geminin sicile kayıtlı olduğu devlet nezdinde geçerli kabul edilmesi beklenmektedir. Ancak doktrinde “çoğu olayda millet-

⁷ Gemi ipoteğinin kapsamına giren değerler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu (n 2) 80.

⁸ Yingfeng Shao, Laura Carballo Piñeiro ve Maximo Q Mejia Jr, “A Newcomer to Maritime Law: The Beijing Convention on the International Effects of Judicial Sales of Ships” (2024) 73 (3) ICLQ 793, 794.

⁹ Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu (n 2) 86.

¹⁰ Gemi alacağı kavramı, sahibine, alacağını gemi ve navlun ile bunların eklentileri üzerinden, rehin veya ipotekle temin edilmiş yahut edilmemiş olan diğer tüm alacaklardan öncelikli olarak tahsil etme imkânı veren, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilen ve kanuni rehlinle teminat altına alınmış alacakları ifade etmek kullanılmaktadır. Bkz. Kerim Atamer, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Deniz Hukukunda Cebri İcra* (İstanbul, Arıkan 2006) 175-176. Gemi alacaklısı veren haklar TTK m. 1320’de düzenlenmiştir. Deniz alacağı kavramı ise sahibine geminin ihtiyaten haczini talep edebilme imkânı tanıyan alacakları ifade etmek için kullanılmaktadır. Atamer (n 10) 207-208. Deniz alacakları TTK m. 1352’de düzenlenmiştir. 6102 sayılı ve 13.01.2011 tarihli Türk Ticaret Kanunu için bkz. 14.02.2011 t. ve 27846 s. RG.

¹¹ Deniz alacakları (*maritime liens*) hakkında düzenlemeler içeren milletlerarası sözleşmeler sırasıyla 10.4.1926 tarihli Deniz Vasiatlarının Rehni ve İmtiyazı ile Alâkalı Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkındaki Milletlerarası Sözleşme, 27.5.1967 tarihli Gemi Alacaklısı Haklarına ve 06.5.1993 tarihli Gemi İpoteklerine İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkında Milletlerarası Sözleşme ve Gemi Alacaklısı Haklarına ve Gemi İpoteklerine İlişkin Milletlerarası Sözleşmedir. Milletlerarası hukukta deniz alacakları (*maritime claims*) ise ilk olarak 1952 yılında kabul edilen ve Türkiye’nin taraf olmadığı Deniz Gemilerinin Hazine İlişkin Milletlerarası Sözleşme’nin 1. maddesinde sayılmıştır. Bu Sözleşme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Georges Ripert (Çev.: Bihterin Hotinli), “Deniz Hukukunun Tevhidi Hakkında 10 Mayıs 1952 Tarihli Brüksel Anlaşmaları” (1953) 19 (1-2) İÜHF 432, 442 vd. Deniz alacaklarının düzenlendiği ve sayıldığı bir diğer milletlerarası sözleşme ise Milletlerarası Denizcilik Örgütü tarafından hazırlanan ve 1993 yılında Cenevre’de kabul edilen, Gemi Alacaklısı Haklarına ve Gemi İpoteklerine İlişkin Milletlerarası Sözleşme (*International Convention on Maritime Liens and Mortgages*) dir. Türkiye bu sözleşmeye taraftır.

¹² Kerim Atamer, “Gemilerde Aynı Haklara ve Cebri İcraya Uygulanacak Hukuk” (2001 -2002) 6-7 (1-4) Deniz Hukuku Dergisi 75, 79; Kender, Çetingil ve Yazıcıoğlu (n 2) 91; Göger (n 6) 40.

¹³ Malik tarafından rızâi olarak kurulan gemi ipoteği ve gemi alacaklısı hakkından doğan bir kanunî rehin hakkının gemi veya gemi payı üzerinde aynı anda bulunması hâlinde ise gemi alacaklısı hakkından doğan kanunî rehin hakkı, sicile tescili mümkün olmadığı halde, sicile kayıtlı diğer tüm sınırlı aynı haklara karşı olduğu gibi gemi ipoteği sahibinin hakkına göre de öncelikli bir durumdur. Bkz. Fahiman Tekil, *Deniz Hukuku* (İstanbul, Tekil Neşriyat 1988) 240; Cüneyt Süzel, “Gemi Alacaklısı Hakkı ve Gemi İpoteki Hakkında 1993 Cenevre Sözleşmesinin Cebri İcra Hukukuna Etkileri” (2024) 7 (2) DEHUKAMDER 101, 105-106.

¹⁴ Demir (n 1) 43.

¹⁵ Atamer (n 12) 75.

¹⁶ Sözleşme’de kullanılan “*judicial sale*” kavramından dolayı çalışma başlığında ve çalışmada ağırlıklı olarak adli satış kavramı kullanılmıştır. Bununla birlikte, gerek 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nde “cebrî satış” anlamına gelen “*forced sale*” kavramının kullanılmış olması gerekse de Türk hukukunda gemilerin cebri icra ile satışı hükümlerini düzenleyen TTK m. 1382 vd hükümlerindeki kullanımdan dolayı bazı yerlerde ve özellikle çalışmanın giriş kısmında “cebrî satış” kavramı kullanılmıştır. Adli satış kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda İ. B. 2.

¹⁷ Demir (n 1) 61.

lerarası nitelik kazanan hukuki sorunların çözümünün bir hayli zorlaştığı, yaşanan güvensizlik ve belirsizlik ortamının, özellikle cebrî satış sonrasında gemiyi satın aldığı hâlde istediği yer siciline tescil ettiremeyen veya satış sonrası ihtiyati hacizle gemisi alıkonulan alıcılar üzerinde olumsuz etkiler doğurduğu, cebrî satış sonrası gelişen hukuki sürecin, uzun ve masraflı olduğu¹⁸ ve “cebrî satış devletin iç hukukundaki prosedüre uygun olarak gemiyi satın alan iyi niyetli alıcının mülkiyet hakkının gereği olarak gemiden yararlanmasını veya gemi üzerinde tasarrufta bulunmasını engelleyecek biçimde diğer devletlerin mahkemelerinde açılan davalarda verilen kararların, tam bir hukuki belirsizlik ve kargaşa yarattığı¹⁹” ifade edilmiştir. Bununla beraber “bu durumla ilgili ortaya çıkan hukuki belirsizliğin milletlerarası deniz ticareti bakımından tehlike arz ettiği ve dolayısıyla konunun milletlerarası düzeyde bir çözümü gerektirdiği²⁰” de belirtilmiştir.

Gerçekten de bir geminin cebrî icra ile satılması birçok kişi bakımından etki doğuran bir işlemdir. Bu işlemin tarafları doğal olarak en az bir malik (geminin paylı mülkiyete konu olması hâlinde tüm paylı malikler), cebrî icraya (rehnin paraya çevrilmesi yoluna) başvurarak alacağına kavuşmak isteyen rehin alacaklısı ve cebrî icra marifetiyle yapılan adli satışa katılan yeni malik bulunmaktadır. Geminin cebrî icra sonucu satışı sonrasında elde edilen parayla alacaklılar tatmin edilir ve gemi mülkiyeti, üzerindeki rehin, ipotek veya benzer tüm yükümlülükler kaldırılarak yeni malike ait olur. Ancak ifade etmek gerekir ki, gemi mülkiyetinin yeni malike geçişine sebep olan satış, ilk başta yalnızca satışın yapıldığı devlet hukukuna göre geçerlidir.

Bu satışın ve dolayısıyla mülkiyetinin naklinin satışa konu geminin bayrağını taşıdığı/ siciline kayıtlı olduğu devlet hukuku bakımından da geçerli kabul edilebilmesi/tanınması ise bayrak/sicil devleti hukukuna göre tespit ve tayin edilecek bir husustur. Ayrıca, satış sonrasında yeni malik gemisinin bayrağını/kayıtlı olduğu sicili değiştirmek isterse, geminin daha önceden siciline kayıtlı olduğu devlette, geminin sicilden terkin edilmesi gerekmektedir. Bunun için geminin yabancı bir devletteki satışının

iki devlet arasındaki ikili veya çok taraflı sözleşmeler kapsamında geçerli sayılması ya da devletlerin milletlerarası mücamele (*comitas gentium*) ilkesi kapsamında diğer yabancı devlette yapılan hukukî işlemi (satışı) geçerli kabul etmesi gerekir²¹. Fakat bu mesele bugüne kadar anılan araçlarla çözüme kavuşturulamamıştır.

Konunun nihaî olarak çözüme kavuşturulabilmesi amacıyla yaklaşık olarak yüzyıla yakın bir süredir milletlerarası alanda bazı çalışmalar yürütülmüş, bu kapsamda da bazı milletlerarası sözleşmeler hazırlanmıştır. Bu çalışmaların beklenen faydayı temin etmemesi üzerine son olarak 2023 yılında Gemilerin Adli Satışının Milletlerarası Etkilerine İlişkin Birleşmiş Milletler (Pekin) Sözleşmesi kabul edilmiştir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, gemilerin sicil/bayrak devleti dışında cebrî satışa konu olmaları hem usûlî işlemler (satış hazırlıkları) hem de satışın sonuçları itibari ile yabancı unsurludur. Zira, satış öncesi işlemlerin usûlüne göre tamamlanıp tamamlanmadığı hususu satışın tanınması arzu edilen sicil/bayrak devletinde itiraza konu edilebilir. Bununla birlikte bir satış usûlüne uygun olsa dahi bir devletin cebrî icra makamları aracılığıyla yapılan bir işlemin başka bir devlette etki veya sonuç doğurup doğurmayacağı da milletlerarası özel hukukun konusudur. Yine, bu satışlar ve doğuracağı sonuçlara kamu düzeni gerekçesiyle itiraz söz konusu olabilir. Son olarak, satışın iptali için açılacak davanın hangi mahkemede görüleceği de milletlerarası usûl hukukunun konusu olduğu için milletlerarası özel hukukunun inceleme alanındadır. Bu kapsamda tüm bu konularda düzenlemeler içeren Pekin Sözleşmesi'nin milletlerarası özel hukuk bakımından incelenmesinde fayda görülmüş, çalışmada öncelikle Sözleşme hakkında genel bilgiler verilmiş, sonrasında ise Sözleşmenin ilgili hükümleri incelenmiş ve ilgili yerlerde yürürlükteki Türk mevzuatı ve uygulaması üzerinde durulmuştur. İncelemede yalnızca Sözleşme'nin konuyla ilgili maddelerindeki düzenlemeler esas alınmış, çalışmanın hacmi de düşünülerek millî hukuk sistemlerindeki hükümler ve uygulamalar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

¹⁸ Demir (n 1) 42.

¹⁹ Demir (n 1) 72-73.

²⁰ Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 794.

²¹ Christina Zournatzi, “Towards the International Unification of Maritime Law on Recognition and Enforcement of Judicial Sales of Ships” (2024) 11 (3) European Journal of Comparative Law and Governance, 388, 389.

II. PEKİN SÖZLEŞMESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. SÖZLEŞME'NİN HAZIRLANMASINDAN ÖNCEKİ SÜREÇ ve YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Geminin satışıyla ortaya çıkan en önemli mesele satışın yapıldığı devlet dışında da etki gösterebilmesiyken bir diğer mesele ise geminin üzerindeki yükümlülüklerin akıbetidir. Bir geminin satılması sonucunda, geminin üzerindeki rehin, ipotek veya benzer tüm yükümlülüklerin satışla ortadan sona ereceğini düzenleyen ilk metin 1926 tarihli “Deniz Ticaret Vasıtalarının Rehni ve İmtiyazı ile İlgili Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkında Milletlerarası Sözleşme”²²’dir. Bu Sözleşme’de taraf devletlerden birisinin resmi makamları nezdinde veya sicillerinde tescil edilmiş olan rehin, ipotek veya benzer yükümlülüklerin diğer taraf devletler nezdinde muteber ve geçerli sayılacağı kabul edilmiştir (m. 1). Buna paralel olarak Sözleşme’de “*Millî kanunlarla derpiş edilen itfa halleri meyanında olarak satışın ancak millî kanunlarla tâyin ve tasrih olunduğu üzere, ilân formaliteleri ile birlikte yapıldığı takdirde imtiyazları ortadan kaldıracaktır*” düzenlenmiştir (m. 9/IV). Bir diğer deyişle, bu Sözleşme kapsamında gemi üzerindeki bir rehni veya benzeri yükümlülüğün satışla sona erebilmesi ve bunun taraf devletler nezdinde geçerli sayılabilmesi için, geminin satışının, satışın yapıldığı devlet hukukuna uygun olarak kamuya duyurulması, satışın aleniyet kazanması ve satışın Sözleşme’nin 1. maddesinde sayılan makamlara bildirilmiş olması gerekmektedir. Anılan şartların sağlanmış olması hâlinde, satış sonucunda rehin ve tüm benzeri yükümlülükler sona ermiş kabul edilecek bu yeni hukukî durum tüm taraf devletler bakımından geçerli

olacaktır. Ancak, bu Sözleşme’de taraf devletlerden birisinde yapılan cebri satışın diğer taraf devletlerde hukukî sonuç doğurup doğurmayacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

1926 tarihli Brüksel Sözleşmesi’ne taraf devletlerin genelde kıta Avrupası hukuk sistemine dahil ülkelerle sınırlı kalması, Anglo-Sakson hukuk sistemini benimseyen devletlerin bu Sözleşme’ye taraf olmaları ve Sözleşme’nin ihtiyaçlara cevap verememesinden dolayı, Sözleşme’nin tadili ve gözden geçirilmesi gündeme gelmiştir²³. Bu kapsamda Milletlerarası Denizcilik Komitesi (*Comité Maritime International-CMI*) tarafından Sözleşme’nin tadiline yönelik çalışmalar başlatılmış, nihayetinde 27.05.1967 tarihinde “Gemi Alacaklısı Haklarına ve Gemi İpoteklerine Dair Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkında Milletlerarası Sözleşme” kabul edilmiştir²⁴. Sözleşme’de, bu Sözleşme kapsamında tanınan gemi alacaklısı hakkı, rehin ve ipoteklerin cebri icraya konu edilmesi hâlinde, Sözleşme’nin hükümleri saklı kalmak kaydıyla cebri icra işlemlerinin (satışın) bu işlemlerin gerçekleştirdiği devlet hukukuna (*lex fori*) tâbi olduğu kabul edilmiştir (m. 2⁵). Sözleşme’de ayrıca, Sözleşme kapsamında taraf devletlerde yapılacak cebri satışlardan en az 30 (otuz) gün önce, taraf devletin yetkili makamı tarafından satışın yeri ve zamanının ilan edileceği ve yine m. 10/II’de sayılan ilgililere bildirilmesi gerektiği düzenlenmiştir (m. 10).

Sözleşme’deki cebri satışa dair bir diğer düzenleme ise 11. maddede yer almaktadır. Buna göre, gemi-

²² Orijinali Fransızca olan bu Sözleşme’nin resmi başlığı “*Convention internationale pour l’unification de certaines règles relatives aux privilèges et hypothèques maritimes*” şeklindedir. Sözleşmenin orijinal Fransızca metni için bkz. <<https://comitemaritime.org/wp-content/uploads/2018/06/1964-MARITIME-LIENS-AND-MORTGAGES-NEW-YORK.pdf>> 14 Nisan 2025 tarihinde erişildi. Sözleşmenin gayri resmi İngilizce tercümesi için bkz. <<https://kluerlawonline.com/ManualChapter/Maritime+Law+Handbook/MLH20190006>> ve <<https://shiparrested.com/wp-content/uploads/2018/01/LiensMortgages-1926.pdf>> 14 Nisan 2025 tarihinde erişildi. Türkiye Cumhuriyeti, bu Sözleşmeyi 14.12.1955 tarihli ve 6469 sayılı Kanunla onaylamış ve 04.01.1956 tarihi itibarıyla taraf olmuştur. Sözleşme’nin Türkçe tercümesi için bkz. 22.02.1955 t. 8937 sayılı RG.

²³ Cüneyt Sözel, “Aynî Haklar” *Yeni Deniz Ticareti Hukuku’nun Kaynakları C. 1* (İstanbul, Oniki Levha 2013) 27, 27; Natzie Sefer, ‘Gemilerin Yurt Dışında Cebri İcra Yoluyla Satışları ve Bunların Tanınmasına Dair Milletlerarası Sözleşme Taslağı’ (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2020) 11.

²⁴ Orijinali İngilizce olan bu Sözleşme’nin resmi başlığı “*International Convention for the Unification of Certain Rules Relating to Maritime Liens and Mortgages*” şeklindedir. Sözleşme’nin İngilizce orijinal metni için bkz. <<https://jusmundi.com/en/document/treaty/fr-convention-internationale-pour-lunification-de-certaines-regles-relatives-aux-privileges-et-hypotheques-maritimes-1967-convention-internationale-pour-lunification-de-certaines-regles-relatives-aux-privileges-et-hypotheques-maritimes-1967-saturday-27th-may-1967>> 14 Nisan 2025 tarihinde erişildi. Sözleşmenin Türkiye Cumhuriyeti bu Sözleşme’yi imzalamamıştır. Sözleşme, yeterli sayıda devlet tarafından imzalanmadığı için hiçbir zaman yürürlüğe girmemiştir. Bkz. Sözel (n 23) 30; Sefer (n 23) 11.

²⁵ Sefer (n 23) 11.

nin bir taraf devlette cebri satışa konu olması hâlinde, gemi satış sırasında satışın yapıldığı taraf devletin yargı yetkisinde içinde bulunuyorsa ve satış taraf devletin hukukuna ve bu Sözleşmenin hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmişse, satış sonucunda alıcı tarafından gemi sahiplerinin rızasıyla üstlenilenler hariç olmak üzere, niteliği ne olursa olsun tüm rehin, ipotekler, haciz ve diğer takyidatlar kalkacak, yeni malik mülkiyeti bu esaslara göre elde edecektir. Hükümle, gemilerin yabancı devletlerde satışının hukukî sonuçları düzenlenmeye, alıcıların hukukî durumları iyileştirilmeye çalışılmışsa da Sözleşme'nin hiçbir zaman yürürlüğe girmemesi nedeniyle bu hükmün uygulanması mümkün olmamıştır²⁶.

Gerek 1926 Sözleşmesi'nin Amerika Birleşik Devletleri gibi deniz ticaret filosu bakımından güçlü devletler tarafından kabul edilmemiş olması gerek 1967 Sözleşmesi'nin yürürlüğe girememesi gibi nedenlerle konu sürekli olarak gündemde kalmıştır. Bu bağlamda yurt dışında gerçekleştirilen cebri satışların tanınmamasının ortaya çıkardığı sorunların etkili ve makul bir şekilde çözülebilmesi amacıyla konuyla ilgili bir milletlerarası sözleşmenin hazırlanmasında ve yürürlüğe konulmasında fayda olduğu doktrinde dile getirilmiştir²⁷.

Bu doğrultuda denizcilik alanında faaliyet gösteren milletlerarası kuruluşlarca söz konusu ihtiyaçları karşılamak üzere yürütülen çalışmalar, yeni ve geniş katılımlı olması beklenen bir milletlerarası sözleşmenin hazırlanmasına yönelmiştir. CMI öncülüğünde Milletlerarası Denizcilik Örgütü (*International Maritime Organization- IMO*) ve Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (*United Nations Conference on Trade and Development- UNCTAD*)'nın da katkılarıyla yürütülen çalışmalar neticesinde gemi alacaklısı hakları ve gemi ipoteklerine ilişkin yeni bir milletlerarası sözleşme taslağı hazırlanmıştır²⁸. Bu taslağın 06.05.1993 tarihinde Cenevre'deki bir diplomatik konferansta imzalan-

ması üzerine "Gemi Alacaklısı Haklarına ve Gemi İpoteklerine İlişkin Milletlerarası Sözleşme"²⁹ kabul edilmiştir. Sözleşme'nin 19. maddesinde, Sözleşme'nin, 10 (on) devlet'in Sözleşmeyi imzaladığı tarihten itibaren 6 ay sonra yürürlüğe gireceği düzenlenmiştir. Söz konusu yürürlük şartı 05.09.2004 tarihinde sağlanmış, Sözleşme bu tarihte yürürlüğe girmiştir³⁰.

Sözleşme'nin cebri satışa dair hükümleri m. 11 ve m. 12 dir. Sözleşme'nin "Cebri satışın bildirilmesi" başlıklı 11. maddesinde bir geminin bu Sözleşme'ye taraf bir devlette cebri icra ile marifetiyle satılabilmesi için yapılması gerekli bildirim ve ilanın şekli ve içeriği hakkında düzenlemeler mevcuttur. Sözleşme'nin "Cebri satışın hükümleri" başlıklı 12. maddesinde ise bir taraf devlette Sözleşme kapsamında satışa konu edilen gemi üzerindeki (hak sahiplerinin rızası dışında alıcı tarafından yüklenenler dışında) tüm rehin, ipotek, gemi alacaklısı hakları ve benzeri diğer yükümlülüklerin Sözleşme'nin m. 11 ve m. 12 hükümlerindeki şartları sağlar nitelikteki bir satış sonucunda sona ereceği düzenlenmiştir. Sözleşme'nin 12. maddesinde ayrıca cebri satışın hangi hâl ve şartlarda diğer taraf devletlerde etki doğuracağı düzenlenmiştir (m. 12/I-a, b). Ancak bu hükümlerin hâlihazırda Türk hukuku bakımından uygulanabilme kabiliyeti bulunmamaktadır. Zira, Sözleşme Türkiye Cumhuriyeti tarafından imzalandığı ve TBMM tarafından uygun bulma kararını kabul edildiği halde, halen taraf olma işlemleri tamamlanmadığı için 1993 tarihli Sözleşme'nin Türk

²⁶ 1967 Brüksel Sözleşmesi hükümlerinin 21.6.1972 tarihinde yapılan değişiklikle Alman Ticaret Kanunu (*Handelsgesetzbuch-HGB*)'na aktarıldığı yönünde bkz. Süzel (n 23) 31, dn. 11.

²⁷ Demir (n 1) 80.

²⁸ Çalışmalar ve hazırlık safhası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cüneyt Süzel, *Gemi Alacaklısı Hakkı ve Gemi İpoteği Hakkında 1993 Cenevre Sözleşmesi ve Yeni Türk Ticaret Kanunu* (İstanbul, 1. Baskı, Oniki Levha 2012) 13-15.

²⁹ Orijinali İngilizce olan bu Sözleşme'nin resmi başlığı "*International Convention on Maritime Liens and Mortgage*" şeklindedir. Sözleşme'nin İngilizce orijinal metni için bkz. <https://treaties.un.org/doc/Treaties/1993/05/19930506%2007-56%20AM/Ch_XI_D_4.pdf> 14 Nisan 2025 tarihinde erişildi. Türkiye Cumhuriyeti, bu Sözleşmeyi 07.03.2017 tarihli ve 6940 sayılı Kanunla katılmıştır. Sözleşme'nin Türkçe tercümesi için bkz. <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D26/Y1/T1/WebOnergeMetni/82b90c26-545e-45fe-b6d4-a11c4bdf32ec.pdf?TSPD_101_R0=08ffcef486ab2000d233001a806e83548602c1a77aa0548eb7279ff918bb9a7381ffc4ae4e12470908dd1d61161430009d4b739e162e7e101353b7eb8bfeabd87c902c388809cb8e71f4bccb4d701805e064b1221572c00623d06ad9cc219689> 14 Nisan 2025 tarihinde erişildi. Türkiye Cumhuriyeti Sözleşme'yi imzaladığı ve TBMM tarafından uygun bulma kabul edildiği halde henüz Sözleşme'ye taraf olma işlemleri henüz tamamlanmamıştır. Bu nedenle Sözleşme henüz Türk hukuku bakımından yürürlükte değildir. Bununla birlikte 6102 sayılı TTK'nın "Deniz Ticareti" başlıklı 5. Kitabının "Cebri İcra İlişkin Özel Hükümler" başlıklı 8. Kısmı hazırlanırken Sözleşme hükümlerinin esas alındığı ifade edilmektedir. Bkz. Süzel (n 23) 37 vd.

³⁰ Süzel (n 23) 34.

hukukunun bir parçası olarak uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla Türk hukukunda gemi alacaklısı hakkı ve gemi ipotekleri hakkındaki uyumsuzluklarda halen Türkiye'nin taraf olduğu 1926 tarihli Sözleşme hükümleri uygulanmaktadır. Bununla birlikte, 1926 tarihli Sözleşme'de hüküm bulunmayan hallerde ve yahut 1926 tarihli Sözleşme'ye taraf olmayan devletler bakımından ise 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi dolaylı olarak uygulama alanı bulabilmektedir. Zira, yukarıda³¹ da ifade edildiği üzere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun cebri satışa dair kısımları hazırlanırken 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri esas alınmıştır.

Fakat ifade etmek gerekir ki 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi de 1967 tarihli Brüksel Sözleşmesi'ne nazaran geniş bir kabul ile imzalanması ve yürürlüğe girmesine rağmen, milletlerarası alanda yeterli kabulü görmemesi ve özellikle ABD gibi dünya deniz ticaretinde önemli role sahip devletler tarafından imzalanmamış olması nedenleriyle cebri satışlara dair ihtiyaçları karşılayamamıştır³². Bu nedenle, gemilerin yabancı bir devlette satışını ve bu satışın öncelikle sicil/bayrak devleti olmak üzere satışın yapıldığı devlet dışındaki etkilerini düzenlemek için bazı milletlerarası kuruluşlarca (CMI, IMO ve Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu (*United Nations Commission on International Trade Law- UNCITRAL*)) yeni bir milletlerarası sözleşme hazırlığına girilmiştir. Bu hazırlıklar sonucunda ise 2023 tarihli Gemilerin Adli Satışının Milletlerarası Etkilerine İlişkin Birleşmiş Milletler (Pekin) Sözleşmesi kabul edilmiştir.

B. SÖZLEŞME'NİN HAZIRLIK AŞAMASI

1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi gemi alacaklısı hakları ve ipotekler konusunda kabul görmüş ve 1967 tarihli Sözleşme'ye nazaran daha çok devlet tarafından benimsenmiştir. Ancak buna rağmen, 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin de gemilerin adli satışına dair sorunları çözmede yetersiz kaldığı düşüncesi ortaya çıkmıştır³³. Ayrıca, gemilerin adli sa-

tışına dair kararların ve satışların yabancı devletlerde tanınmamasına bağlı olarak ortaya çıkan hukukî belirsizliğin milletlerarası deniz ticaretinin genel durumunu ve geleceğini tehdit etmeye başladığı da ifade edilmiştir³⁴. Bu bağlamda, gemilerin cebri icra ile açık arttırma sonucunda ve üzerinde herhangi bir yükümlülük kalmaksızın satın alınmasını kolaylaştırmak ve yeni malikin temiz mülkiyet³⁵ sahibi olabilmesi amacıyla yeni bir Sözleşme'nin hazırlanması gündeme gelmiştir³⁶.

Sözleşmenin hazırlanmasına dair bir diğer amaç olarak ise aynı 1958 tarihli "Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine Dair New York Sözleşmesi"nde olduğu gibi gemilerin (cebri icra marifetiyle) adli satışına dair kararların ve satışın diğer devletlerde de hüküm doğurabildiği bir düzenin meydana getirilmesi gösterilmiş, Sözleşme taslağı hazırlanırken 1958 tarihli New York Sözleşmesi'nin yapısının ve mantığının esas alınması gerekliliği üzerinde durulmuştur³⁷. Bu kapsamda CMI tarafından yürütülen ve 2007 yılında başlayan çalışmalar³⁸ neticesinde 17.06.2014 tarihinde Gemilerin Yurtdışında Adli Satışlarının Tanınmasına Dair Milletlerarası Sözleşme Taslağı³⁹ (*Draft International Convention on Recognition of Foreign Judicial Sales of Ships*) isimli taslak ortaya çıkmıştır.

³⁴ Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 794; Zournatzi (n 21) 390.

³⁵ 2014 tarihli Sözleşme Taslağı'nda bir geminin adli satış neticesinde satışa konu olması akabinde, yeni malikin geminin satıştan önce üzerinde bulunan tüm hak ve yükümlülüklerden arı olarak yeni malik adına tescili hedeflenmiş ve bunu ifade etmek için de "clean title" ifadesi kullanılmıştır. Henüz Sözleşme'nin kabulünden önceki dönemde bu kavram Türkçe'ye "temiz mülkiyet" olarak tercüme edilmiştir. Bkz. Demir (n 1) 60. Aynı yönde bkz. Sefer (n 23) 135.

³⁶ Klaus Ramming, "Das neue Beijing-Übereinkommen über die internationalen Wirkungen der Zwangsversteigerung von Schiffen" (2023) 10 (8) RdTW 338, 338; Jan-Erik Pötschke, "Die UN Konvention über die Internationalen Wirkungen der Zwangsveräußerung von Schiffen" (2024) 47 (4) TranspR 121, 121.

³⁷ Demir (n 1) 54-56.

³⁸ Bu çalışmalar hakkında ayrıntılı ve kronolojik bilgi için bkz. Czerwenka (n 33) 307; Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 794; Demir (n 1) 53 vd.. Bu konuda CMI tarafından yürütülen çalışmaların listesi ve ayrıntılı bilgi için bkz. <<https://comitemaritime.org/work/judicial-sale-of-ships>> 14 Şubat 2025 tarihinde erişildi.

³⁹ Taslak metni için bkz. <<https://comitemaritime.org/wp-content/uploads/2018/05/Beijing-Draft-Final-version.pdf>> 14 Mart 2025 tarihinde erişildi.

³¹ Bkz. dn. 29.

³² Demir (n 1) 82.

³³ Beate Czerwenka, "Übereinkommen über die internationalen Wirkungen von Zwangsversteigerungen von Schiffen" (2023) 46 (7-8) TranspR 307, 307.

Bu Taslak daha sonra ilgili çevrelerce tartışılmış, Taslağa ilişkin görüşler CMI'ya bildirilmiş, Sözleşme 07.12.2022 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. 2023 yılının ekim ayında ise Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkenti Pekin'de düzenlenen törenle Sözleşme "Gemilerin Adli Satışının Milletlerarası Etkilerine İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" adıyla 15 devlet tarafından imzalanmıştır⁴⁰. Sözleşme hâlihazırda 33 devlet ve Avrupa Birliği tarafından imzalanmış, fakat Sözleşme'ye imzacı devletlerden yalnızca 2 devlet tarafından taraf olunmuştur. Mevcut devletlere ek olarak bir devletin daha taraf olma beyanını Sözleşme'nin "Yürürlüğe Girme" başlıklı m. 21 hükmü uyarınca Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne tevdi etmesinden itibaren 180 (yüzseksen) gün sonra Sözleşme yürürlüğe girecektir⁴¹.

C. SÖZLEŞME'NİN AMACI ve UYGULAMA ALANI

1. Sözleşme'nin Amacı

Pekin Sözleşmesi'nin amacı, Sözleşme'nin "Amaç" başlıklı m. 1 hükmü ile belirlenmiştir. Bu maddede, Sözleşme'nin amacının "*bir geminin, alıcısına her türlü yükümlülüğünden arı mülkiyet hakkı kazandıran adli satışının milletlerarası etkisini düzenlemek*" olduğu ifade edilmiştir. Sözleşme ile her ne kadar genellikle mahkeme kararına istinaden yapılan bir adli satışın başka bir devlet tarafından da tanınması amaçlanmış olsa da esas maksat yabancı bir adli ya da idarî kararın milletlerarası özel hukuk anlamında tanınması/tenfizi değil, satış sonrasında ortaya çıkan yeni hukukî durumun diğer

taraf devletler bakımından benimsenmesidir. Bir diğer deyişle Sözleşme bir yargı kararının tanınmasını değil, bir devletin, genellikle bir yargı kararına istinaden gerçekleştirilen adli satışın ardından, gemiyi ve/veya geminin üzerindeki yükümlülükleri sicilden terkin etmek, geminin yeni bir sicile tescil edilebilmesini sağlamak ve geminin satışla ortadan kalkması beklenen yükümlülükler nedeniyle ihtiyatî haczini (*arrest*) önlemek için sağlaması gereken şartları düzenlemeyi ve tekdüze bir uygulamayı amaçlamıştır⁴². Pekin Sözleşmesi'nin bir diğer amacının ise adli satışlara milletlerarası etki kazandıran uyumlu bir rejim kurmak ve yabancı bir mahkemenin başka devlette yapılan adli satışın etkisini tanımayı reddettiği (alıcılar ile eski sahipleri arasındaki) milletlerarası uyuşmazlıkları önlemek veya en aza indirmek olduğu ifade edilmiştir⁴³. Fakat ifade etmek gerekir ki, Sözleşme'de genel olarak m. 5 uyarınca tanzim edilen bir satış belgesi ile belgelenen adli satışın milletlerarası etkilerinin düzenlenmesi amaçlansa da bu etkilerin beklenildiği gibi ortaya çıkmaması hâlinde ne olacağı belirsizdir. Zira, Sözleşme'de Sözleşme kapsamındaki bir satış sonucunda arı mülkiyeti elde eden alıcının taleplerinin ilgili sicil tarafından yerine getirilmemesi hâlinde uygulanacak yaptırım düzenlenmemiştir⁴⁴.

Sözleşme'ye ilişkin rehber olması amacıyla UNCITRAL tarafından hazırlanan Açıklayıcı Not'ta da Sözleşme'nin farklı devletlerdeki adli satış usûllerini yeknesak hale getirmek gibi bir amacının olmadığı vurgulanmıştır⁴⁵. Bu husus, Sözleşme'nin geminin satış ilanı ve satış sonucunda tanzim edilecek adli satış belgesi konuları hakkında kural ihtiva etmesine rağmen gemilerin yargı yetkisi içinde bulunduğu taraf devletlerce nasıl satılması gerektiğine dair bir kural içermemesinden de rahatlıkla anlaşılabılır. Kanaatimizce aynı sonuca, Sözleşme'nin satış gelirleri-

⁴⁰ Sözleşme'nin ilk imzacısı olan devletler için bkz. Cüneyt Süzel ve Güneş Karol Işıklar, "Gemilerin Adli Satışının Milletlerarası Etkilerine İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" (2023) 2 (2) Piri Reis Üniversitesi Deniz Hukuku Dergisi 389, 390.

⁴¹ Sözleşme hâlihazırda Antigua ve Barbuda, Barbados, Belçika, Brezilya, Burkina Faso, Çin, Komorlar, Fildişi Sahili, Hırvatistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Avrupa Birliği, Gabon, Gana, Grenada, Honduras, İtalya, Kiribati, Liberya, Libya, Lüksemburg, Malta, Panama Sao Tome ve Príncipe, Suudi Arabistan, Senegal, Sierra Leone Singapur, İspanya, İsviçre, Suriye Arap Cumhuriyeti, Birleşik Tazanya Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından imzalanmıştır. Sözleşme'ye şu anda sadece Barbados ve El Salvador taraf durumdadır. Sözleşme'yi imzalayan ve taraf olan devletler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <<https://uncitral.un.org/en/judicialsaleofships/status>> 10 Mayıs 2025 tarihinde erişildi.

⁴² Czerwenka (31) 309-310.

⁴³ Brian Maloney, 'Understanding the potential scope of the public policy exception to the Beijing Convention on the international effects of the judicial sale of ships', Paragraph 2 (International Bar Association, 19 Ağustos 2024) <<https://www.ibanet.org/beijing-convention-judicial-sale-ships>> 14 Mart 2025 tarihinde erişildi.

⁴⁴ Pötschke (n 36) 127.

⁴⁵ *United Nations Convention on the International Effects of Judicial Sales of Ships: with Explanatory Note prepared by the UNCITRAL Secretariat* (Vienna, United Nations 2023) 47.

nin alacaklılara nasıl dağıtılacağına dair bir kural ihtiva etmemesinden dolayı da ulaşılabilir. Doktrinde ise Sözleşme'nin sadece uyulması hâlinde gemideki malik değişikliğinin kolaylıkla tanınmasını ve buna bağlı olarak sicilden terkin ve yeni sicile tescil gibi işlemleri kolaylaştırmayı amaçladığı ifade edilmiştir⁴⁶. Ayrıca Sözleşme'nin deniz ticareti hukuku bakımından rehin, ipotek ve benzer diğer yükümlülükler hakkında maddi hukuk kuralları veya bağlama kuralları ihdas etmek gibi bir amacı olmadığı da doktrinde belirtilmiştir⁴⁷.

2. Sözleşme'nin Uygulama Alanı

Pekin Sözleşmesi'nin uygulama alanı, Sözleşme'nin "Uygulama Alanı" başlıklı m. 3 hükmü ile belirlenmiştir⁴⁸. Bu hüküm uyarınca, Sözleşmenin uygulanabilmesi için bazı şartların bir arada bulunması gereklidir.

Bu maddenin ilk fıkrasına göre, Sözleşme hükümleri yalnızca, geminin adli satışı taraf devletlerden birinde yapılmışsa (m. 3/I-a) ve adli satışın yapıldığı tarihte satışa konu gemi fiilen ve fiziken bu taraf devletin (adli satışın yapıldığı devletin) sınırları ve yargılama yetkisi içindeyse (m. 3/I-b) uygulama alanı bulur⁴⁹. Hükümün lafzı dikkate alındığında, 1993 Cenevre Sözleşmesi m. 12/I hükmünde yer alan adli satışa konu olmuş gemiyi satın alan yeni malikin mülkiyeti arı olarak devralabilmesi ve satışın yapıldığı yer dışında da etki doğurabilmesi için öngörülen "geminin satış sırasında adli satışın yapıldığı devletin yargı yetkisine tâbi olması" şartına Pekin Sözleşme-

si'nde de yer verildiği görülmektedir. Fakat bu şartın Pekin Sözleşmesi'nde düzenlenme biçimi, herhangi bir satışın geçerlilik şartından ziyade, Sözleşme'nin uygulama alanını belirlemeye yöneliktir. Sözleşmeye taraf devlette satışı istenen yabancı bayraklı geminin o taraf devletin sınırları (yargı yetkisi) içinde bulunmaması hâlinde ise bu satışın Pekin Sözleşmesi kapsamında diğer taraf devletlerde etki doğurması veya tanınması mümkün değildir. Zira bu durumda, söz konusu adli satış sözleşme kapsamı dışında kalan ve adli satış devletinın cebrî icra hukukuna yani her şeyiyle *lex fori*'ye tâbi bir satış niteliğini haiz olacaktır. Dolayısıyla, böyle bir satışın, adli satışın yapıldığı devlet sınırları dışında etki doğurabilmesi veya tanınması, ilgili satışı tevsik eden ve geminin mülkiyet değiştirdiği gösteren belgenin, geminin sicile kayıtlı olduğu devlet hukukuna göre tanınmasına bağlıdır.

Sözleşme kapsamında diğer taraf devletlerde etki göstermesi arzu edilen adli satışın muhakkak surette bir diğer taraf devlette yapılmış olması gerekmektedir. Sözleşme'nin henüz kabul edilmediği ve Taslak hâlinde olduğu dönemde, sözleşmenin oldukça geniş bir uygulama alanına sahip olması hedeflenmiş ve bu nedenle Taslak'ın "Uygulama Alanı" başlıklı 2. maddesinde de "taraf devlet" ibaresine yer verilmeksizin, "Sözleşmenin, bir devlette gerçekleşen bir Adli Satışın başka bir devlette tanınması için yeterli olacağı koşullara uygulanacağı"⁵⁰ ifade edilmiştir. Taslaktaki bu hükme göre, cebrî satışın yapıldığı devletin, cebrî satışın etki doğurması (tanınması) arzu edilen devletin ya da geminin siciline kayıtlı olduğu devletin sözleşmeye taraf olmasının Sözleşme'nin uygulanması bakımından bir önemi olmayacaktır⁵¹. Fakat Taslaktaki bu hüküm, Sözleşme'nin nihai haline alınmamış, Sözleşme'nin uygulama alanı belirlenirken adli satışın taraf devletlerden birinde yapılmış olması ve satış esnasında geminin adli satışın yapıldığı devletin sınırları içinde bulunması yeterli görülmüştür.

⁴⁶ Pötschke (n 36) 124.

⁴⁷ Zournatzi (n 21) 396.

⁴⁸ Pekin Sözleşmesi m. 3

"Uygulama alanı

I. Bu Sözleşme, yalnızca aşağıdaki hallerde bir geminin adli satışına uygulanır:

(a) Adli satış bir Taraf Devlette yapılmışsa; ve

(b) Adli satışın yapıldığı tarihte gemi fiilen Adli Satış Devletinın sınırları içindeyse.

II. Bu Sözleşme, savaş gemilerine veya yardımcı gemilere ya da adli satışın gerçekleştirilmesinden hemen önce yalnızca ticari olmayan amaçla devlet hizmetinde kullanılan ve Devletin malik olduğu ya da işlettiği gemilere uygulanmaz." Tercüme için bkz. Süzel ve Işık-lar (n 40) 394-395.

⁴⁹ Geminin bir devletin yargılama yetkisi içinde olmasıyla, geminin seferden menedilmiş olup söz konusu devlette muhafaza altında bulunuyor olmasının kastedildiği ifade edilmiştir. Bkz. Süzel (n 28) 337.

⁵⁰ "Draft International Convention on Recognition of Foreign Judicial Sales of Ships Article 2

Scope of Application

This Convention shall apply to the conditions in which a Judicial Sale taking place in one state shall be sufficient for recognition in another state."

⁵¹ Taslaktaki bu hükmün eleştirisi için bkz. Demir (n 1) 58-59.

Maddenin ikinci fıkrası ise Sözleşme kapsamında satışı söz konusu olabilecek gemiler hakkındadır. Bu hükümde, Sözleşme'nin "*bir Devletin sahip olduğu veya işlettiği ve adli satıştan hemen önce sadece hükümetin ticari olmayan hizmetlerinde kullanılan savaş gemilerine veya savaş gemilerine yardımcı olan gemilere veya Devletin sahip olduğu diğer gemilere uygulanmayacağı*" kabul edilmiştir. Bu nedenle, Sözleşme yalnızca devletlerin veya kişilerin ticarî amaca özgüledikleri gemiler yani türü her ne olursa olsun ticaret gemileri bakımından uygulanabilir.

Sözleşme'de, sözleşmenin uygulama alanı bulabilmesi için, satışa konu geminin taraf devletlerden birinin siciline kayıtlı olup olmaması gerekliliğine ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Doğal olarak ilk akla gelecek ihtimal, bir taraf devlette Sözleşme kapsamında adli satışa konu olan bir geminin, satışın sonuçlarının Sözleşme kapsamında kolayca tanınabileceği bir diğer taraf devletin siciline kayıtlı olmasıdır. Bu bakımdan Sözleşme'de açıkça düzenlenmemiş olsa da Sözleşme'nin öncelikli olarak Sözleşme'ye taraf devletlerden birinin tâbiyetinde bulunan ticaret gemilerinin bir başka taraf devlette satılmasını konu edindiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Bununla birlikte, bazı durumlarda Sözleşme'ye taraf olmayan üçüncü bir devletin tâbiyetindeki bir geminin adli satışının sonuçlarının bir başka taraf devlette tanınması söz konusu olabilir. Ayrıca, Sözleşme'de uygulamanın taraf devletlerin bayrağını taşıyan gemilerle sınırlı olduğuna işaret eden bir hüküm de bulunmamaktadır. Zira, taraf devlet mahkemelerince satışa konu gemi üzerinde gemi alacaklısı veya deniz alacağı hakkı tesis edilmiş olabilir⁵². Sözleşme'de bu ihtimal de dışarıda bırakılmamış, adli satışın bir taraf devlette yapılması ve satışa konu geminin satış esnasında adli satışın yapıldığı devletin sınırları içinde bulunması yeterli görülmüştür. Nihayetinde siciline kayıtlı olduğu devletin Sözleşme'ye taraf olup olmadığına bakılmaksızın tüm ticaret gemilerinin adli satışlarının sonuçlarının tanınmasına ilişkin süreç, bu satışın sonuçlarının tanınmasının arzu edildiği taraf devlet veya devletlerde bu Sözleşme hükümlerine göre yürütülecektir. Fakat

ifade etmek gerekir ki, bir taraf devlette Sözleşme'ye göre yapılan ve taraf devletler dışındaki devletlerin bayrağını taşıyan gemilerin konu olduğu satışın etkisi, bir diğer taraf devlet gemisinin satışının etkisine göre daha sınırlı olacaktır⁵³. Zira, bu durumda geminin siciline kayıtlı olduğu devletin hukukunda Sözleşme'nin aksi yönde yahut daha ağır yükümlülükler getiren düzenlemeler bulunabilir ve Sözleşme bu yükümlülükleri karşılayamayabilir.

Pekin Sözleşmesi'nin uygulama alanı tespit edilirken üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise yapıldığı taraf devletten başka devletlerde de etkilerinin tanınması istenen satışın türüdür. Sözleşme'de ve Taslak'ta Türkçe'ye "Adli satış" olarak tercüme edilebilecek olan "*judicial sale*" ifadesi kullanılmaktadır. Bununla birlikte, Sözleşme'nin çıkış noktasını teşkil eden 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin 11. ve 12. maddelerinde ise Türkçe'ye "Cebrî satış" olarak tercüme edilebilecek olan "*forced sale*" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Sözleşme'nin henüz Taslak olduğu dönemde, Taslak'ta her ne kadar adli satış ifadesi kullanılsa da cebrî satış ifadesinin adli satış ifadesine göre daha geniş bir anlama sahip olması nedeniyle cebrî satış ifadesinin kullanılmasının daha yerinde olacağı doktrinde ifade edilmiştir⁵⁴. Bu görüş, Türk hukukunda gemilerin satışının cebrî icra süreci ile yürümesinden ve bu ifadenin Sözleşme'nin konusunun izah edilmesinde kolaylık sağlaması nedeniyle kanaatimizce de makuldür. Bununla birlikte hem Taslakta hem de Sözleşme'de "adli satış" kavramı açıkça tanımlanmış, her iki metinde de küçük ifade farklılıkları olmasına rağmen aynı husus üzerinde durulmuştur. Adli satış kavramı Taslak'ın "Tanımlar" başlıklı m. 1/9 hükmünde "*bir geminin yetkili bir makam tarafından veya bir devletteki bir mahkemenin kontrolü altında açık artırma veya özel anlaşma yoluyla veya adli satışın gerçekleştiği devletin kanunlarında öngörülen diğer uygun yollarla gerçekleştirilen ve geminin temiz mülkiyetinin alıcıya verildiği ve satış gelirlerinin alacaklıların kullanımına sunulduğu herhangi bir satış*"⁵⁵ olarak tanımlanmıştır. Sözleşme'nin

⁵³ Pötschke (n 36) 123.

⁵⁴ Bkz. Demir (n 1) 60-61.

⁵⁵ Article 1/9

"Judicial Sale" means any sale of a Ship accomplished by a Competent Authority or under the control of a Court in a State by way of public auction or private treaty or any other appropriate ways

⁵² Malta bayraklı bir gemi üzerine Türk gemi siciline tescil edilmiş bir deniz alacağı ve bu durumun satış üzerindeki etkileri hakkında Yargıtay 11. HD tarafından verilen 20.4.2015 tarih, 2015/2029 Esas ve 2015/5532 Karar numaralı içtihat ve bu içtihadın değerlendirilmesi için bkz. Süzel (n 13) 112-113.

“Tanımlar” başlıklı 2. maddesinin (a) bendi hükmünde ise bir geminin adli satışı “(i) *Açık artırma ya da bir mahkemenin denetimi ve onayına tabi özel anlaşma yoluyla bir mahkeme veya başka bir kamu makamı tarafından hükmolunan, onaylanan veya teyit edilen: ve (ii) satış bedelinin alacaklılara paylaştırıldığı*⁵⁶” olarak tanımlanmıştır. Her iki hükmün de mahkemelere ek olarak, satışın yapıldığı devlet hukukuna göre satış yetkisini haiz olan diğer tüm kamu makamlarının⁵⁷ yaptığı satışları da kapsama dahil edecek şekilde kaleme alındığı görülmektedir⁵⁸. Hem Taslakta hem de Sözleşme’de, geminin satışa konu edildiği devlet hukuku tarafından bu satışı yapabilme konusunda yetkilendirilen ve kamu otoritesi kullanan tüm makamları ve tüm satış yöntemlerini kapsayacak şekilde bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir⁵⁹. Bu bakımdan, Taslak’ta ve Sözleşme’de kavramın en geniş anlamı ile kullanıldığı ve adli satış kavramının cebri satış kavramını da ihtiva eder biçimde tanımlandığı, Sözleşme’nin uygulama alanını geniş tutabilmek için büyük gayret gösterildiği anlaşılmaktadır⁶⁰.

Sözleşme’nin uygulama alanının tespiti ile ilgili doktrinde Sözleşme’nin uygulanabilmesi veyahut da bir satışın bu Sözleşme kapsamında olduğunun kabul edilebilmesi için, Sözleşme kapsamında yapılan adli satış sonucunda geminin mülkiyetinin her türlü yükümlülüğünden arı olarak alıcıya geçmiş olmasının şart olduğu öne sürülmüştür. Yazarlar, bu nedenle Alman hukukunda düzenlenen ve gemi üzerindeki tüm yükümlülüklerin satışla ortadan kalkmadığı durumlarda, Sözleşme’nin uygulanabilmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir⁶¹. Fakat kanaatimizce Sözleşme’nin m. 3 hükmünün lafzı karşısında bu görüşe itibar edilebilmesi mümkün değildir. Zira, ilgili hükümde Sözleşme’nin “adli satışın bir taraf devlet-

te yapılmış olması” ve “adli satışın yapıldığı tarihte geminin fiilen adli satış devletinin sınırları içinde” olması şartlarıyla uygulanacağı düzenlenmiştir. Bir diğer ifade ile Sözleşme’nin uygulama alanı tespit edilirken satışın sonucundaki durum hiç göz önünde bulundurulmamıştır. Bu bakımdan, Sözleşme’nin uygulama alanını geniş tutma amacına matuf olarak m. 3’te sayılan şartları haiz tüm adli satışların Sözleşme kapsamında sayılması yerinde olacaktır.

III. PEKİN SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA SATIŞ KAVRAMI VE SONUÇLARI

A. SATIŞ ve SATIŞA UYGULANACAK HUKUK

1. Satış

a. Kavram

Sözleşme’ye göre bir geminin adli satışı ile yukarıda da ifade edildiği üzere⁶², “*açık artırma ya da bir mahkemenin denetimi ve onayına tabi özel anlaşma yoluyla bir mahkeme veya başka bir kamu makamı tarafından hükmolunan, onaylanan veya teyit edilen ve satış bedelinin alacaklılara paylaştırıldığı*” bir satış kastedilmektedir. Bu bakımdan, bir satışın Sözleşme kapsamında kalabilmesi için muhakkak surette adli veya idarî bir makamın da dahilî ile yapılmış olması gerekir. Dolayısıyla, alıcı ve satıcının kendi aralarında satım sözleşmesi yaparak gerçekleştirdiği satışlar Sözleşme kapsamında değerlendirilemez. Ayrıca doktrinde bazı hukuk sistemlerinde gemi üzerinde ipotek hakkı sahibi olan alacaklıya kanunen verilen satış yetkisinin kullanılması sonucunda gerçekleşen satışların da Sözleşme kapsamında değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir⁶³.

Tıpkı 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nde olduğu gibi Pekin Sözleşmesi’nde de geminin adli satışı sonucunu doğuran alacağın bir deniz alacağı ya da gemi alacağı olması şart değildir⁶⁴. Sözleşme kapsamında bir geminin satışı sonucunu doğuran alacaklar, Sözleşme’de “rehin, ipotek veya benzer yükümlülükler” olarak ifade edilmiştir (m. 1/(a) (c)). Rehin ve ipotegin tanımı ise m. 1/(a) (d)’de yapılmıştır. Türkçe’ye “yükümlülük” olarak tercüme edilen “*charge*” kavramı

provided for by the law of the State where the Judicial Sale takes place by which Clean Title to the Ship is given to the Purchaser and the proceeds of sale are made available to the creditors.

⁵⁶ Tercüme için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 393-394.

⁵⁷ Bazı ülkelerde satışların çoğunlukla noterler tarafından yürütüldüğüne dair bkz. Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 797.

⁵⁸ Süzel ve Işıklar (n 40) 393 dn 11.

⁵⁹ Demir (n 1) 61.

⁶⁰ Zournatzi (n 21) 391.

⁶¹ Czerwenka (n 33) 311; Ramming (n 36). Aynı yönde bkz. Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 798.

⁶² Bkz. II. C. 2.

⁶³ Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 799-800.

⁶⁴ Demir (n 1) 81-82.

da m. 1/(a) (e)'de tanımlanmıştır. Buna göre Sözleşme kapsamında bir geminin satışına sebebiyet verebilecek mahiyetteki “yükümlülük” kavramı “*hangi şekilde ve nasıl doğmuş olursa olsun bir gemiye karşı ihtiyati haciz, haciz veya başka bir yolla ileri sürülebilecek her türlü hak*”⁶⁵ olarak tanımlanmıştır. Burada, yükümlülük kavramı tanımlanırken kullanılan “hangi şekilde ve nasıl doğmuş olursa olsun” ifadesinden Sözleşme kapsamında bir geminin satışının istenebilmesi için bir gemi alacağı yahut deniz alacağının varlığının aranmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Sözleşme kapsamında satışa sebebiyet verecek nitelikteki yükümlülüklerin özel hukuk ilişkisinden doğması da gerekmez. Zira, adli satış devleti de müsadere ettiği (karaya oturmuş veya batmış) geminin satışını isteyebilme hakkına sahiptir⁶⁶. 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde cebrî satış devletinin satış bedelinden alacağını öncelikle alma hakkına sahip olduğunu düzenleyen bir hüküm (m. 12/III) de bulunmasına rağmen, Pekin Sözleşmesi'nde buna dair bir hüküm bulunmamaktadır. Sözleşme'nin m. 15/1-(a) hükmünde “*bu sözleşmenin hükümlerinin adli satıştan elde edilen gelirin paylaşırma şeklini veya paylaşım sırasında sahip olunan öncelik hakkını hiçbir şekilde etkilemeyeceği*”⁶⁷ düzenlenmiştir. Bu nedenle, adli satış gerçekleştirilen taraf devletin 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi m. 12/III'te olduğu gibi bir önceliğe sahip olup olamayacağı hususu tamamen o taraf devletin hukukuna bırakılmıştır. Bununla birlikte, Sözleşme'de satış gelirlerinin nasıl dağıtılacağına ilişkin bir hüküm de yer almamaktadır. Dolayısıyla, satış gelirlerinin nasıl dağıtılacağı hususu geminin adli satış işlemlerini yürüten satış devletinin hukukuna (*lex fori processus*) tâbi olacaktır⁶⁸. Örneğin; Türk hukukunda geminin cebrî icra ile satışı sonucu elde edilen bedelin bütün alacaklıların alacağını ödemeye yetmemesi hâlinde bedelin nasıl paylaşır-

lacağı ve alacaklılar arasındaki durum, “Sıra Cetveli” başlıklı TTK m. 1389 ile devamındaki hükümlerle düzenlenmiştir. Sıra cetvelinin ikinci sırasına kaydedilecek alacaklar ise TTK m. 1391'de düzenlenmiştir. Buna göre, satılan gemi karaya oturmuş veya batmış iken, seyrüsefer emniyeti veya deniz çevresinin korunması amacıyla kamu kurumları tarafından kaldırılmışsa, bu kaldırmanın giderleri sıra cetvelinin ikinci sırasına kaydedilecektir. Dolayısıyla, her ne kadar Pekin Sözleşmesi'nde buna dair bir hüküm bulunmasa da Türkiye'de cebrî icra sonucu satılan yabancı bayraklı bir geminin satış bedelinin bütün alacaklıların alacağını ödemeye yetmemesi hâlinde, Sözleşme'nin m. 15/I-(a) hükmü gereğince *lex fori processus* olarak Türk hukuku uygulanacak ve TTK m. 1391 gereğince kamu kurumları (Örneğin Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü) tarafından kaldırılan/kurtarılan gemi için doğan enkaz kaldırma/ kurtarma masrafları Cenevre Sözleşmesi m. 12/III'deki gibi öncelikli alacak statüsü kazanacaktır.

b. Satış Bildirimi/ İlanı

Adli satışın, satışı isteyen alacaklı ve borçlu malik dışındaki üçüncü kişiler bakımından hüküm ve sonuç doğurabilmesi bir diğer ifade ile satışın meşru ve hukuka uygun bir satış olarak kabul edilebilmesi için gemi üzerinde hak sahibi olan tüm ilgililerin haklarının satış sırasında korunması gerekir⁶⁹. Bu korumanın sağlanabilmesinin ön şartı ise satışın ilgililere bildirilmesidir⁷⁰. Zira, satışın adli satış devleti hukukuna göre ve Sözleşme'de belirlenen şartlara riayet edilerek tüm potansiyel alıcılara duyurulması ve bu sayede mümkün olan en iyi satış fiyatıyla ve alacaklıların haklarını azami ölçüde koruyacak şekilde yapılması, büyük önem arz etmektedir⁷¹. Dolayısıyla, satışın ilgililere bildirilmesi ve ilanının, satışın Sözleşme kapsamında etki gösterebilmesi için en önemli aşama olduğunu ifade etmek kanaatimizce yanlış olmayacaktır. Zira, bir satışın geçersizliğine ilişkin satış devleti mahkemesinde açılacak davalar veya başka bir taraf devlet mahkemesinde satışın etki doğurmasını engelleme amacıyla kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle açılacak davaların kaynağını genel-

⁶⁵ Tercüme için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 394.

⁶⁶ Bununla birlikte, bir geminin Sözleşme kapsamında satılması hâlinde yalnızca Sözleşme'de düzenlenen rehin, ipotek ve yükümlülükler sona erer. Diğer alacaklar bu satıştan etkilenmez. Demir (n 1) 82.

⁶⁷ Tercüme için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 400.

⁶⁸ Pekin Sözleşmesi'nde bu konuya dair bir hükme yer verilmiştir fakat 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi m. 12/II hükmünde satış gelirlerinin nasıl dağıtılacağı düzenlenmiştir. Bkz. Explanatory Note (n 45) 231.

⁶⁹ Demir (n 1) s. 61.

⁷⁰ Pötschke (n 36) 123.

⁷¹ Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 801.

likle satışın yeterince duyurulmaması ve ilgililerin (Sicil memurluğu, alacaklılar vb.) haberdar olmaması gibi durumlar oluşturmaktadır. Doktrinde de Sözleşme'deki satışın duyurulmasına dair kuralların alacaklıların haklarını koruma ile adil bir satış fiyatı ortaya çıkmasını güvence altına alma amaçlarına yönelik olduğu ve nihayetinde bu şekilde kamu düzeni müdahalesi için başvurulmasını engelleme veya azaltma amacıyla hazırlandığı ifade edilmiştir⁷².

Adli satışın bildirileceği kişiler ise Sözleşme'nin "Adli Satışın Bildirimi" başlıklı 4. maddesinin 3. bendinde düzenlenmiştir. Buna göre, adli satışın, geminin malikine, chartererine, gemi üzerinde gemi ipotek veya rehinle temin edilmiş alacağı bulunan kimselere, bilinen gemi alacaklısı hakkı sahiplerine ve gemi siciline bildirilmesi gerekir. Bununla birlikte, Sözleşme'de bildirimin nasıl yapılacağı konusuna değinilmemiş, "*adli satışın bildiriminin Adli Satış Devletinin hukukuna uygun şekilde yapılacağı ve asgari olarak Sözleşme'nin 1 numaralı ekinde yer verilen hususları içereceği*" düzenlenmiştir (m. 4/IV). Dolayısıyla bildirim ve ilan esasen adli satış devleti hukukuna tâbi olacak, ayrıca Sözleşme'deki bazı özel şartlara da riayet edilecektir.

2. Satışa ve Satışın İptaline Uygulanacak Hukuk

a. Satışa Uygulanacak Hukuk

Pekin Sözleşmesi'nde satışın hangi hukuka göre yapılacağı "Adli Satışın Bildirimi" başlıklı m. 4 hükmünde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin ilk fıkrasının ilk cümlesinde "*adli satışın adli satış devletinin hukukuna uygun gerçekleştirileceği*" düzenlenmiştir. Her ne kadar burada uygulanacak hukuku ifade etmek için kullanılan "*governed by*" veya "*law applicable*" gibi ifadeler yer verilmemiş olsa da kanaatimizce bu kural satışı hangi hukukun idare edeceğini gösteren tek taraflı bir bağlama kuralı⁷³ niteliğini haizdir.

Adli satış devleti kavramı ise Sözleşme'nin "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin (k) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre, "adli satış devleti", bir geminin adli satışının yapıldığı devlet anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 2. maddesinin (a) bendi hükmünde tanımlanan satışın yapıldığı devlet, adli satış devletidir. Satış da bu devlet hukukuna göre yapılır. Sonuç olarak adli satış hem adli satış devletinin hukukuna hem de Sözleşme'nin hükümlerine uygun olarak yürütülmüş olmalıdır⁷⁴.

Sözleşme kapsamında yapılan satışlar bakımından satış devleti hukukunun (*lex fori processus*) mutlak bir hakimiyeti söz konusudur⁷⁵. Zira, Sözleşme'de satışların şekline veya satışı doğuran hukukî sebebe dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Sözleşme'de yalnızca satışın ilgililere bildirilmesi ve ilan edilmesine dair hükümler bulunmaktadır. Dolayısıyla bildirim ve ilandan sonra başlayan ve adli satış devletinin m. 5 hükmü uyarınca "Adli Satış Belgesi" düzenlenmesine kadarki süreçte istisnasız bir biçimde satış devleti hukuku uygulanır. Bu durum satış bakımından söz konusu olduğu gibi satıştan sonra açılacak davalar bakımından da söz konusudur.

b. Satışın İptaline Uygulanacak Hukuk

Sözleşme'de adli satışın hangi şartlar altında geçersiz kılınacağına veya satışın (adli satış belgesinin etkilerinin) askıya alınmasının hangi şartlarda mümkün olacağına ya da bu taleplerin hangi durumlarda reddedileceğine bir diğer ifade ile hangi satışın hangi şartlarda iptal edilebileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır⁷⁶. Dolayısıyla, adli satışın geçersizliğine veya satışın (adli satış belgesinin etkilerinin) askıya alınmasına ilişkin davalarda uyuşmazlığın esasına adli satış devletinin hukuku uygulanacaktır.

Satış devleti hukukunda düzenlenecek satış iptal sebeplerine ek olarak Sözleşme'ye ilişkin Açıklayıcı Not'ta da satışın iptaline sebebiyet verecek durumlar için bazı örnekler sayılmıştır;

(a) *bildirim ve kamuya açık artırmalar veya kamu ihaleleri düzenleme prosedürleriyle ilgili yerel hukuk gerekliliklerine uyulmaması (satışı emreden kararda belirtilenler dahil),*

⁷² Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 808.

⁷³ Tek taraflı bağlama kuralları, uyuşmazlığa uygulanacak hukuk olarak yalnızca tek bir hukuku yetkili gören kurallardır. Bkz. Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, *Milletlerarası Özel Hukuk* (Ankara, 11. B., Savaş 2025) 212. Doktrinde Güngör ise, tek taraflı bağlama kurallarının hukukî ilişki, işlem ya da olaya, açık ya da örtülü olarak sadece hâkimin hukukunun ya da sadece yabancı hukukun uygulanmasını kabul eden kurallar olarak tanımlamıştır. Bkz. Gülin Güngör, *Türk Milletlerarası Özel Hukuku* (Ankara, 5. B., Yetkin 2025) 68.

⁷⁴ Demir (n 1) 69-70.

⁷⁵ Shao, Piñeiro ve Mejia Jr (n 8) 810.

⁷⁶ Pötschke (n 36) 128; Explanatory Note (n 45) 82.

- (b) bir satışın piyasa fiyatının altında bir fiyat-tan onaylanması veya teyit edilmesi ve
- (c) teklif sahiplerinin dolandırıcılığı veya başka bir yanlış yapması⁷⁷.

B. ADLİ SATIŞ BELGESİ ve SATIŞIN SONUÇLARI

1. Adli Satış Belgesi'nin Düzenlenmesi ve İçeriği

Sözleşme kapsamındaki bir adli satışın, Sözleşme'nin m. 4 hükmünde sayılan şartları haiz ilan ve bildirimle ve adli satış devletinin hukukuna uygun şekilde yapılması hâlinde, alıcıya gemi üzerinde arı mülkiyet hakkı veren bir adli satış belgesi (*certificate of judicial sale*) verilir (m. 5).

Adli satış belgesinin içeriği, Sözleşmenin "Adli satış belgesi" başlıklı 5. maddesinde düzenlenmiştir⁷⁸. Hükmün ilk fıkrasına göre, adli satışı gerçekleştiren mahkeme veya diğer kamu makamı, adli satış devleti hukukuna ve Sözleşme hükümlerine göre tamamlanan adli satışın ardından, bu satışın adli satış devleti hukukuna göre alıcıya arı mülkiyet hakkı verdiğini bildiren bir adli satış belgesini alıcıya verecektir. Bu belgede hangi bilgilerin yer alacağı ise Sözleşme'nin m. 5/II hükmünde ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir⁷⁹. Sözleşme'ye göre adli satış belge-

si ve tercümesi tasdikten veya benzeri bir işlemden muaf tutulmuştur (m. 5/IV⁸⁰).

Adli satış belgesinin ne zaman tanzim edileceği ve alıcıya verileceği Sözleşme'de açıkça düzenlenmemiştir. Bu nedenle, bu hususun her adli satış devletinin kendi iç hukukuna göre belirlenmesi ve satış kararının adli satış devletinin hukukuna göre kesinleşmesinden sonra belgenin tanzim edilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Bir diğer deyişle belgenin, satışın iptaline ve askıya alınmasına ilişkin bir dava açılmışsa kanun yolları tüketildikten sonra verilmesi gerekir. Aksi takdirde, yani satış kesinleşmeden belge tanzim edilmesi ve alıcıya verilmesi hâlinde, sonradan ortaya çıkabilecek ve belgenin hukukî geçerliliğini tehlikeye düşürebilecek bir mahkeme kararı, belgenin Sözleşme kapsamında doğruması beklenen etkiyi doğrumasına engel teşkil eder.

Tüm bu süreçlerin tamamlanmasıyla adli satışı gerçekleştiren makam tarafından adli satış belgesi düzenlenir ve alıcıya tevdi edilir. Ayrıca bu belge adli satış devleti tarafından Sözleşme'nin 11. maddesinde düzenlenen ve IMO Genel Sekreteri veya UNCITRAL tarafından belirlenen "Veri Saklama Makamı"-na iletilir⁸¹.

- (d) Belgelyi düzenleyen makamın adı, adresi ve iletişim bilgileri;
 (e) Adli satışı gerçekleştiren mahkemenin veya diğer kamu makamının adı ve satışın yapıldığı tarih;
 (f) Geminin adı ile gemi sicili veya geminin kayıtlı olduğu eşdeğer nitelikteki sicil;
 (g) Geminin IMO numarası veya mevcut olmadığı takdirde, gemiyi tanımlayabilecek diğer bilgiler;
 (h) Adli satışın yapılmasından hemen önceki gemi malikinin adı ile bu kişinin yerleşim yeri adresi veya asıl iş yeri adresi;
 (i) Alıcının adı ile yerleşim yeri adresi ya da asıl iş yeri adresi;
 (j) Belgenin düzenlendiği yer ve tarih; ve
 (k) Belgelyi düzenleyen makamın imzası veya mührü ya da belgenin gerçekliğinin başka şekilde teyidi."
- Tercüme için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 396-397.

⁷⁷ Explanatory Note (n 45) 82.

⁷⁸ Pekin Sözleşmesi m. 5

"Adli Satış Belgesi

"1. Adli Satış Devletinin hukuku uyarınca gemi üzerinde arı mülkiyet hakkı veren ve Adli Satış Devleti hukukuna ve bu Sözleşme hükümlerine uygun şekilde gerçekleştirilen bir adli satışın tamamlanmasını takiben, adli satışı gerçekleştiren mahkeme veya diğer kamu makamı ya da Adli Satış Devletinin yetkili kılınan başka bir makamı, kendi mevzuatı ve kurallarına uygun şekilde düzenlenen adli satış belgesini alıcıya vermelidir.

2. Adli satış belgesi ek II'de verilen örneğe içerik olarak uygun olması ve aşağıdaki hususları içermelidir:

(a);

....."

Tercüme için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 396.

⁷⁹ Pekin Sözleşmesi m. 5/II

"Adli satış belgesi ek II'de yer verilen örneğe içerik olarak uygun olması ve aşağıdaki hususları içermelidir:

(a) Geminin, Adli Satış Devleti hukuk kurallarına ve bu Sözleşme hükümlerine uygun şekilde satıldığı beyanı;

(b) Adli satışın alıcıya gemi üzerinde arı mülkiyet hakkı verdiği beyanı;

(c) Adli Satış Devletinin adı;

⁸⁰ Doktrinde, buradaki tasdik muafiyetinin apostil şerhini de kapsadığı Sözleşme kapsamında tanzim edilen adli satış belgeleri için 05.10.1961 tarihli Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi (Lahey Apostil Sözleşmesi) kapsamında apostil şerhi aranmaması gerektiği ifade edilmiştir. Pötschke (n 36) 127.

⁸¹ Sözleşme kapsamında yapılan adli satışlara dair bilgilere ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla IMO tarafından Küresel Entegre Denizcilik Bilgi Sistemi (*Global Integrated Shipping Information System-GISIS*) isimli bir sistem kurulmuştur. bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 392. GISIS websitesi için bkz. <<https://webaccounts.imo.org/Common/WebLogin.aspx?App=GISISPublic&ReturnUrl=https%3a%2f%2fgisis.imo.org%2fPublic%2fShared%2fPub>

Adli satış belgesinin Sözleşme'nin m. 5/VI hükmünde sayılan şartların sağlanması hâlinde elektronik olarak düzenlenmesi de mümkündür. Sözleşme'de adli satış belgesinin sadece elektronik olarak düzenlenmiş olması nedeniyle reddedilemeyeceği de açıkça düzenlenmiştir (m. 5/VII).

2. Arî Mülkiyet

Sözleşme'nin m. 4 hükmü çerçevesinde ilgililerine duyurulan ve sonrasında adli satış devletin hukukuna göre yürütülen satış sonucunda alıcı içeriği m. 5'te düzenlenen adli satış belgesini edinmeye hak kazanır. Alıcı, kendisine tevdi edilen bu belge ile Sözleşme'ye taraf olan tüm devletlerde, başkaca herhangi bir mahkeme kararına ya da onaya ihtiyaç duymaksızın geminin mülkiyetini edinmeye hak kazanır. Bu mülkiyet türü geminin satışı öncesince üstünde bulunan, gemiyi takip eden ve satılmasına sebebiyet veren yükümlülükleri sona erdireceği için arî mülkiyet (*clean title*) olarak tanımlanmıştır. Sözleşme'nin konuyu düzenleyen "Adli Satışın Milletlerarası Etkileri" başlıklı 6. maddesinde "5. maddede düzenlenen adli satış belgesinin düzenlendiği takdirde, adli satışın taraf devletlerin tamamında geminin arî mülkiyet hakkının alıcıya geçtiği sonucunu doğuracağı⁸²" düzenlenmiştir. Bu bakımdan Sözleşme'nin tüm taraf devletlerde geçerli sayılabilecek bir mülkiyet hakkı sağladığı ortadadır. Fakat mülkiyet hakkının kazanılması ile mülkiyet hakkının kullanımı farklılık arz edeceği için, Sözleşme kapsamında düzenlenecek adli satış belgesinin taraf devletin gemi sicilinde kendiliğinden değişikliğe sebep olması mümkün değildir. Alıcı her ne kadar arî mülkiyet hakkını kazanmış olsa da bu hakkı kullanabilmek için geminin önceki sicil kaydının terkin talebiyle sicilinde değişiklik yapılması istenen devletin yetkili makamlarına başvurmak durumundadır.

Kendisine terkin ve tescil amacıyla başvuru gemi sicilinin talebi kabul etmesi ve Sözleşme'nin "Sicil Tarafından Yerine Getirilecek İşlemler" başlıklı 7. maddesi ile düzenlenen işlemlerin yerine getirilmesiyle sicildeki değişiklik tamamlanır. Bu durumda kanaatimizce alıcının yeni malik olarak gemi siciline

tescil edilmesi işlemi "kurucu" değil "açıklayıcı" bir mahiyettir. Zira, adli satış belgesinin düzenlenmesi ile alıcı taraf devletlerin tamamında tanınan bir arî mülkiyet hakkına sahip hale gelmektedir (m. 6). Bu yüzden, alıcının mülkiyeti satış belgesinin düzenlendiği anda kazandığının kabul edilmesi yerinde olur. Dolayısıyla bu durumda tescil kurucu değil açıklayıcı bir mahiyet arz eder.

Sözleşme'nin 7. maddesinde "*adli satış belgesinin sunulması üzerine, başvuru taraf devletin sicili veya diğer yetkili makamının, duruma ve kendi mevzuatı ile kurallarına uygun şekilde, 1. fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan hususları yerine getireceği*" düzenlenmiştir. İlgili hükümde başvuru taraf devletin kendi mevzuatı ile kurallarına da atıf yapılması, Sözleşme'nin 7. maddesinin bu devlet hukuku ile birlikte uygulanması ve bu devlet hukukunda öngörülen işlemlerin de tamamlanması gerektiğini ortaya koymaktadır⁸³. Dolayısıyla, alıcının yalnızca Sözleşme'nin 7. maddesi kapsamında öngörülen yükümlülüklerin yerine getirildiğinden bahisle terkin ve tescil talebinde bulunması hâlinde, muhatap taraf devletin bu talebi reddetme hakkı bulunmaktadır.

3. İhtiyatî Haciz Yasağı ve İhtiyatî Haczin Kaldırılması

Sözleşme kapsamında adli satışın ilk sonucu alıcının arî mülkiyet hakkını kazanmasıdır. Bir diğer sonucu ise geminin satıştan sonraki süreçte satıştan önceki borçlar nedeniyle ihtiyaten haczedilememesi ve haczedilmişse bile bu haczin adli satış belgesi ile kaldırılabilmesidir⁸⁴. Bu husus Sözleşme'nin "Geminin İhtiyaten Haczedilememesi" başlıklı 8. maddesi ile düzenlenmiştir.

Bu maddenin ilk fıkrasında, Sözleşme kapsamında satılmış bir geminin satıştan önce doğmuş bir alaktan (*claim*) dolayı ihtiyatî hacze karar verilmesinin veya gemi üzerinde benzer bir hukukî koruma önlemi alınmasının mümkün olmadığı, bir taraf devletin mahkemesine veya diğer bir yargı organına bu amaçla yapılacak başvuruların, ilgili mahkeme veya yargı organı tarafından Sözleşme kapsamında düzenlenen adli satış belgesinin ibrazı üzerine reddedileceği düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkra-

lic%2fLogin.aspx&error_message=interaction_required> 11
Haziran 2025 tarihinde erişildi.

⁸² Hükmün Türkçe tercümesi için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 397.

⁸³ Zournatzi (n 21) 411.

⁸⁴ Czerwenka (n 33) 310.

sında da bir taraf devletin mahkemesi veya diğer bir yargı organı tarafından geminin satıştan önce doğmuş bir alaktan dolayı ihtiyatî haczine karar verilmiş olması veya gemi üzerinde benzer bir hukukî koruma önlemi alınmış olması hâlinde, Sözleşme kapsamında düzenlenen adli satış belgesinin ibrazı üzerine geminin serbest bırakılmasının gerektiği düzenlenmiştir. Bu nedenle kamu düzeni müdahalesini gerektiren durumlar dışında Sözleşme kapsamında adli satışı gerçekleştirilen bir geminin bir başka taraf devlette satıştan önce doğmuş borç ve yükümlülükler nedeniyle ihtiyaten haczi mümkün değildir.

IV. PEKİN SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA KAMU DÜZENİ MÜDAHALESİ

Pekin Sözleşmesi, gemilerin adli satışını düzenleyen ve kamu düzeni müdahalesine dair hükümler içeren ilk milletlerarası sözleşmedir. Zira ne 1967 tarihli Brüksel Sözleşmesi'nde ne de 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde kamu düzeni müdahalesine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır⁸⁵. Bu Sözleşme'de kamu düzeni müdahalesinin düzenlenmiş olması "iç hukuklardaki endişeleri karşılama" amacı ile açıklanmıştır⁸⁶.

Sözleşme'de kamu düzeni müdahalesi üç yerde düzenlenmiştir. Bu hükümlerden ilki "Geminin İhtiyaten Hacedilememesi" başlıklı m. 8 hükmünün 4. fıkrası, diğeri ise "Adli Satışın Milletlerarası Etki Göstermediği Hâller" başlıklı m. 10 hükmüdür. Son hüküm ise m. 10 hükmüyle bağlantılı olarak sicil memurunun yapacağı işlemleri düzenleyen "Sicil Tarafından Yerine Getirilecek İşlemler" başlıklı m. 7 hükmünün 5. fıkrasıdır.

Sözleşme'de kamu düzeni müdahalesine dair ilk hüküm, adli satışa konu olan geminin ihtiyatî hacze konu olamayacağını düzenleyen m. 8'de bulunmaktadır. Bu maddenin ilk fıkrasında, Sözleşme kapsamında satılmış bir gemi hakkında ihtiyatî haciz veya

buna benzer bir tedbir kararı alınamayacağı, ikinci fıkrasında da eğer ilk fıkra hükmüne aykırı olarak böyle bir karar alınmışsa da Sözleşme kapsamında düzenlenen adli satış belgesinin ibrazı üzerine geminin serbest bırakılmasının gerektiği düzenlenmiştir. Buna karşılık, maddenin dördüncü ve son fıkrasında ise bu iki fıkradaki düzenlemelerin istisnası olarak kamu düzenine aykırılık düzenlenmiştir. Hükme göre, taraf devletin mahkemesi veya konuyla ilgili diğer yargı organı durumun gereğine göre, ihtiyatî haciz için yapılan başvurunun reddedilmesinin (m. 8/I) veya geminin serbest bırakılmasına karar verilmesinin (m. 8/II) o devletin kamu düzenine açıkça aykırı olacağına kanaat getirirse Sözleşme'nin m. 8/I ve m. 8/II hükümleri uygulanmaz. Bu durumda, kamu düzeni müdahalesinin bir sonucu olarak ilgili hükümler yerine *lex fori* uygulanır. Örneğin; Türkiye'nin Sözleşme'ye taraf olması durumunda ve Türk mahkemesinin, Sözleşme kapsamında adli satışa konu olmuş bir geminin ihtiyatî haczi için yapılan başvurunun reddedilmesinin veya geminin serbest bırakılmasına karar verilmesinin Türk kamu düzenine aykırı olduğuna kanaat getirmesi hâlinde, Sözleşme'nin m. 8/I ve m. 8/II hükümleri yerine 6102 s. TTK'nın gemilerin ihtiyatî haczini düzenleyen m. 1352 vd. hükümleri ile geminin serbest bırakılması ve ihtiyatî haczin kaldırılmasını düzenleyen m. 1370-1371 hükümlerini uygulaması gerekecektir.

Pekin Sözleşmesi'nde kamu düzeni müdahalesine dair diğer hüküm olan m. 10'da ise "adli satışın yapıldığı devlet dışındaki bir diğer taraf devlet mahkemesinin, adli satışın o taraf devletin kamu düzenine açıkça aykırı olacağına karar vermesi halinde geminin adli satışının o taraf devlette 6. maddede öngörülen etkiyi doğurmayacağı" düzenlenmiştir. Yani, bir geminin Sözleşme kapsamında adli satışı tamamlandıktan sonra, geminin arı mülkiyet hakkının alıcıya geçmesinin etkisi bu devlet bakımından tanınmaz. Ayrıca, m. 10 hükmüne ek olarak Sözleşme'nin m. 7/V hükmünde, "Tescilin yapıldığı sicil Devletinin bir mahkemesi veya diğer yetkili makamının adli satışın 6. maddede öngörülen etkisinin o Devletin kamu düzenine açıkça aykırı olduğuna 10. madde uyarınca karar vermesi halinde bu maddenin 1. ve 2. fıkra hükümlerinin uygulanmayacağı"⁸⁷ kabul edilmiştir.

⁸⁵ 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin m. 12/I hükmünde, kamu düzeni cebri satışın etki doğurmasını önleyecek bir engel olarak değerlendirilmemiş, hatta bu kavrama hiç değinilmemiştir. Geminin yabancı bir devletin yetkili makamlarınca cebri icra yoluyla satılmasına rağmen ve satış sonucunda geminin kayıtlı olduğu sicil kayıtlarında değişikliğe sebep olacağı halde kamu düzeni müdahalesinin Sözleşme'de hiç düzenlenmemiş olması ise doktrinde eleştirilmiştir. bkz. Süzel (n 28) 364, dn. 86-87.

⁸⁶ Maloney (n 43) 5.

⁸⁷ Hükümün Türkçe tercümesi için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 398.

Yani, m. 10'da düzenlenen kamu düzeni müdahalesi nedeniyle milletlerarası etki göstermesi engellenen adli satışın, satış sonucunda değişmesi beklenen sicilde değişiklik yapmasının da önüne geçilmiştir.

Sözleşme'nin m. 10 hükmünün lafzından da anlaşılacağı üzere, kamu düzeni müdahalesi ancak satışın kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil etmesi hâlinde söz konusu olur. Yani bu müdahale için yüksek bir eşik belirlenmiştir⁸⁸. Zira, bu müdahale, Sözleşme kapsamında yapılan bir satışın tanınmasını engelleyen tek istisnadır. Bu durumda, Sözleşme ile sağlanması beklenen etki (satışın milletlerarası etkisi) ortaya çıkmaz. Bir diğer ifade ile Sözleşme kapsamındaki kamu düzeni müdahalesi ağır bir yaptırımdır. Dolayısı ile istisnâ bir nitelik arz eder⁸⁹. Bu müdahalenin söz konusu olmadığı tüm satışlar ise kural olarak Sözleşme'ye taraf olan tüm devletlerde hüküm ve sonuç doğurur.

Sözleşme için UNCITRAL tarafından hazırlanan Açıklayıcı Not'ta bir taraf devlet mahkemesinin kamu düzeni gerekçesiyle satışın etkisini reddedebilmesi için bazı örnekler verilmiştir. Bu örnekler; alıcı tarafından yapılan hile sonucunda gemi mülkiyetinin elde edilmesi, satışta yaşanabilecek aşırı düzeydeki usûlsüzlükler ve taraf devletlerin egemenliğinin ihlâline yol açabilecek durumlar olarak sayılmıştır⁹⁰. Doktrinde bir yazar kamu düzeni müdahalesi için ancak satışla bir taraf devletin egemenlik hakkının veya ülke güvenliğinin ihlâl edilmesi veyahut da satışın adil yargılamanın temel ilkelerini ihlâl edecek şekilde gerçekleştirilmesinin gerekçe olarak gösterilebileceği belirtmiştir⁹¹. Başka bir yazar ise kamu düzeni müdahalesi söz konusu olacağında, geminin Sözleşme kapsamında satılmasına sebebiyet veren temeldeki hukukî ilişkiye, bu ilişkiden dolayı uygu-

lanan hacze veya temeldeki uyuşmazlığa dair nasıl karar verildiğine ve uyuşmazlığın nasıl çözüldüğüne odaklanılmaması gerektiğini bunun yerine Sözleşme'deki temel gerekliliklere ve satışın usûlüne uygun yapıp yapılmadığına odaklanılmasının yerinde olacağını ifade etmiştir⁹².

Sözleşme kapsamında kamu düzeni müdahalesinde bulunabilecek devlet mahkemeleri, geminin siciline kayıtlı olduğu taraf devlet mahkemeleri olabileceği gibi, sicilinde satış öncesinde kayıtlı bir gemi alacaklısı hakkı bulunan bir taraf devletin mahkemeleri de olabilir. Satışın o taraf devlette muhtemel bir etki doğuruyor olması yeterlidir⁹³. Bu durumda, satış ilgili devlette m. 6 bağlamında ortaya çıkması beklenen milletlerarası etkiyi göstermez. Buna bağlı olarak kamu düzeni müdahalesi için verilen karar da yalnızca bu müdahalenin yapıldığı devlette etki doğuracaktır⁹⁴.

V. PEKİN SÖZLEŞMESİ'NİN MİLLETLERARASI USÛL HUKUKU BAKIMINDAN İNCELENMESİ

A. SÖZLEŞME KAPSAMINDA DÜZENLENEN KONULAR

Pekin Sözleşmesi kapsamında yapılan satışların, satış devleti dışında etki doğurması satışın ya da satışın sebebi olan mahkeme kararının başka bir devlette tanınmasına veya tenfiz edilmesine bağlı değildir⁹⁵. Bu nedenle Sözleşme'de bu konuya dair özel bir düzenleme bulunmadığı gibi mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi terimlerine de yer verilmemiştir⁹⁶. Hatta doktrinde bu terimlerin kullanımından özellikle kaçınıldığı ifade edilmiştir⁹⁷.

Bu durum, Sözleşmenin "Diğer Milletlerarası Sözleşmelerle İlişkisi" başlıklı m. 13⁹⁸ hükmünden de

⁸⁸ Jim James, 'Beijing Convention on the Judicial Sale of Ships: a Hong Kong perspective' (Hill Dickinson, 11 Haziran 2024) <https://www.hilldickinson.com/insights/articles/beijing-convention-judicial-sale-ships-hong-kong-perspective?utm_source> 14 Mart 2025 tarihinde erişildi; Shao, Piñero ve Mejia Jr (n 8) 808; Pötschke (n 36) 128. Söz konusu müdahale için ancak satışla bir taraf devletin egemenlik hakkının veya ülke güvenliğinin ihlâl edilmesi veyahut da satışın adil yargılamanın temel ilkelerini ihlâl edecek şekilde gerçekleştirilmesinin gerekçe olarak gösterilebileceği belirtilmiştir. Zournatzi (n 21) 412-413.

⁸⁹ Czerwenka (n 33) 311; Pötschke (n 36) 128.

⁹⁰ Explanatory Note (n 45) 84-85.

⁹¹ Zournatzi (n 21) 412-413.

⁹² Maloney (n 43) 10.

⁹³ Zournatzi (n 21) 412.

⁹⁴ Zournatzi (n 21) 412.

⁹⁵ Czerwenka (n 33) 310.

⁹⁶ Bu konuda bkz. yukarıda II. C. 1.

⁹⁷ Czerwenka (n 33) 310.

⁹⁸ Pekin Sözleşmesi m. 13

"Diğer milletlerarası sözleşmelerle ilişkisi

1. Bu Sözleşmenin hükümleri, iç Su Gemilerinin Tesciline İlişkin Milletlerarası Sözleşmenin (1965) ve anılan Sözleşmenin İç Su Ge-

rahatlıkla anlaşılmaktadır. Hükmün ilk fıkrasında 1965 tarihli İç Su Gemilerinin Tesciline İlişkin Milletlerarası Sözleşme ile bu Sözleşme'nin cebri icraya dair ek protokolüne ve ikinci fıkrasında 1965 tarihli Hukuki veya Ticarî Mevzularda Adli ve Mahkeme Dışı Evrakın Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Sözleşme'ye atıf yapıldığı halde yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizine dair hükümler içeren herhangi bir milletlerarası düzenlemeye atıf bulunmamaktadır⁹⁹. Aynı durum, Sözleşme'nin "Milletlerarası Etki Sağlanması İçin Diğer Yollar" başlıklı m. 14¹⁰⁰ hükmü bakımından söz konusudur. Bu hükümde, Sözleşme hükümlerinin gemilerin adli satışına dair başka herhangi bir milletlerarası sözleşmenin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği düzenlenmiştir. Milletlerarası sözleşmelere atıfta bulunulan her iki hüküm de Sözleşme hazırlanırken tanıma ve tenfiz terimlerinin kullanımından kasıtlı olarak geri durulduğunu özellikle ortaya koymaktadır.

Sözleşme'de milletlerarası usûl hukukuna dair bir diğer önemli müessese olan teminata dair de bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla Sözleşme kapsamında yapılan satışların iptaline ilişkin davalarda davacıların teminat yatırma yükümlülüğü ya da bu yükümlülüğün muafiyeti davanın görüldüğü mahkemenin hukukuna tâbidir. Mahkeme, teminat konusunda kendi hukukuna ve adli satış devletinin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelere göre karar verir.

milerin Haczi ve Cebri Satışına ilişkin 2 sayılı Protokolün uygulanmasını; Sözleşme veya Protokolde ileride yapılacak herhangi bir değişiklik de dahil olmak üzere; hiçbir şekilde etkilemez.

2. 4 üncü maddenin 4 üncü fıkrası saklı kalmak kaydıyla, adli satışın bildirimi, hem bu Sözleşmeye hem de 1965 tarihli Hukuki veya Ticarî Mevzularda Adli ve Mahkeme Dışı Evrakın Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Sözleşmeye taraf olan Devletler arasında, 1965 tarihli sözleşmede öngörülen başkaca yollarla da yurtdışına iletilebilir." Hükmün Türkçe tercümesi için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 400.

⁹⁹ Explanatory Note (n 45) 70-71.

¹⁰⁰ Pekin Sözleşmesi m. 14

"Milletlerarası etki sağlanması için diğer yollar Bu Sözleşmenin hükümleri, bir Devletin, başka bir Devlette gerçekleştirilen adli gemi satışına herhangi bir başka milletlerarası sözleşme veya uygulanacak hukuk uyarınca etki tanınmasını hiçbir şekilde engellemez." Hükmün Türkçe tercümesi için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 400.

B. SÖZLEŞME KAPSAMINDA MİLLETLERARASI MÜNHASIR YETKİLİ MAHKEME

Sözleşme'de milletlerarası usûl hukukuna dair en önemli düzenleme kanaatimizce Sözleşme'nin "Adli Satışı Geçersiz Kılma ve Satış Sonucunu Durdurma Yetkisi" başlıklı m. 9¹⁰¹ hükmüdür.

Hükmün ilk fıkrasında "Adli Satış Devletinin mahkemelerinin, bu Devlette gerçekleştirilen ve gemi üzerinde ari mülkiyet hakkı kazandıran adli gemi satışının geçersiz kılınmasına veya satışın sonuçlarının durdurulmasına yönelik her türlü istem veya başvuruya bakma konusunda münhasır yargı yetkisine sahip olduğu"¹⁰² düzenlenmiştir. Devamında ise adli satış devleti mahkemelerinin bu yetkisinin m. 5 hükmü çerçevesinde tanzim edilen adli satış belgelerine yönelik yapılacak itirazlar bakımından da geçerli olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla adli satışın ve satışa dair belgenin iptali ile geçici süreliğine de olsa satışın etkilerinin durdurulmasına karar verme konusunda adli satışın gerçekleştirildiği devletin mahkemeleri milletlerarası münhasır yetkiye sahiptir¹⁰³.

Hükmün ikinci fıkrasında ise ilk fıkrada düzenlenen münhasır yetki kuralına bağlı olarak, adli

¹⁰¹ Pekin Sözleşmesi m. 9

"Adli satışı geçersiz kılma ve satış sonucunu durdurma yetkisi

1. Adli Satış Devletinin mahkemelerinin, bu Devlette gerçekleştirilen ve gemi üzerinde ari mülkiyet hakkı kazandıran adli gemi satışının geçersiz kılınmasına veya satışın sonuçlarının durdurulmasına yönelik her türlü istem veya başvuruya bakma konusunda münhasır yargı yetkisine sahiptir ve bu yetki, 5 inci maddede öngörülen adli satış belgesinin düzenlenmesine ilişkin itirazlar için yapılacak her türlü istem veya başvuruyu da kapsar.

2. Bir Taraf Devletin mahkemeleri, bir geminin başka bir Taraf Devlette gerçekleştirilen ve gemi üzerinde ari mülkiyet hakkı veren adli satışının geçersiz kılınması veya satışın sonuçlarının durdurulmasına yönelik her türlü istem veya başvuruda yargı yetkisi bulunmadığına karar verir.

3. Adli Satış Devleti, hakkında 5 inci maddenin 1 inci fıkrası uyarınca bir belge düzenlenmiş olan adli satışı geçersiz kılan veya satış sonuçlarını durduran bir mahkeme kararının, ilan edilmek üzere derhal 11 inci maddede sözü edilen veri saklama makamına iletilmesini temin eder."

Hükmün Türkçe tercümesi için bkz. Süzel ve Işıklar (n 40) 399.

¹⁰² Hükmünde münhasır yetki kavramını ifade etmek için açıkça "exclusive jurisdiction" kavramı kullanılmıştır. Münhasır yetki kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinalp (n 3) 399; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirlî, (n 73) 73.

¹⁰³ Pötschke (n 36) 127. Yazar, münhasır yetkiyi ifade etmek için "Ausschließlich zuständig" kavramını kullanmıştır.

satış devleti dışındaki taraf devlet mahkemelerinin durumu düzenlenmiştir. Bu hükme göre, taraf devlet mahkemelerinden birinin önüne başka bir taraf devlette Sözleşme kapsamında gerçekleştirilmiş ve alıcısına gemi üzerinde arı mülkiyet hakkı tanıyan bir satışın iptali ya da satışın askıya alınmasına yönelik bir dava ya da talep gelmesi durumunda, mahkeme yargı yetkisinin olmadığına karar verecektir.

Doktrinde, m. 9/I ve m. 9/II ile kabul edilen milletlerarası münhasır yetki kuralının *forum shopping*¹⁰⁴ riskini ortadan kaldırdığını, çünkü bu durumda yalnızca adli satış devleti mahkemelerinin yetkili olduğu ifade edilmiştir¹⁰⁵.

C. PEKİN SÖZLEŞMESİ M. 9/I KAPSAMINDA AÇILABİLECEK DAVALAR

1. Sözleşme Kapsamında Kalan Davaların Tespiti

Sözleşme'nin m. 9/I hükmünde bahsi geçen dava ile kastedilen satışın önlenmesine ilişkin değil, satışın iptaline ilişkin davadır. Bir diğer deyişle m. 9/I hükmü kapsamındaki dava gemiye dair satış emri verilmesi, satışın yapılması ve adli satış belgesinin düzenlenmesi aşamalarından sonra mülkiyet hakkının kullanılmasını engelleme amacıyla açılacak satışın iptali talepli davadır.

Satışın önlenmesine yönelik davalar yani satış emri verildikten sonra ancak açık artırma gerçekleşmeden önceki süreçte ya da açık artırma gerçekleşikten sonra fakat satış mahkeme veya bir diğer yargı kurumu tarafından onaylanmadan önceki süreçte açılacak davalar ise m. 9 hükmünün kapsamı dışındadır. Dolayısıyla bu davalar Sözleşmeye değil, tamamen adli satış devletinin hukukuna tâbi olacaktır¹⁰⁶.

¹⁰⁴ *Forum shopping* kavramı bir uyumsuzluğun taraflarının uyumsuzluğun çözümü için birden fazla yetkili mahkemenin bulunduğu durumlarda kendi lehine en iyi sonucu alabileceğine inandığı mahkemede dava açmasını bu amaçla mahkeme seçmesini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ergin Nomer, *Devletler Hususî Hukuku* (İstanbul, 23. Bası, Beta 2023) 498; Cemal Şanlı, Emre Esen ve İnci Ataman-Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk* (İstanbul, 11. Bası, Beta 2024) 469; Cemile Demir Gökyayla, *Ticari Uyumsuzluklarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (İstanbul, Vedat 2021) 97 vd..

¹⁰⁵ Zournatzi (n 21) 413.

¹⁰⁶ Explanatory Note (n 45) 81.

2. Sözleşme Kapsamında Kalan Davaları Açabilecek Kişiler

Sözleşme Taslağı'nda "*interested person*" ifadesi kullanılarak sadece ilgili kişilerin satışın iptaline dair davaları açmasına izin verilmiştir. İlgili kişilerin kim olduğu ise Taslağın "Tanımlar" başlıklı m. 1/8 hükmünde "*geminin adli satışından hemen önceki maliki veya gemi üzerinde adli satışından hemen önce gemi üzerinde tescilli olan bir ipoteğin/rehnin veya tescilli bir yükümlülüğün sahibi*" olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle Taslağa göre, örneğin önceki maliklerin veya sona ermiş ipotek/rehin alacaklılarının dava açma hakkı yoktur.

Sözleşme'de ise dava açabilecek kişiler tanımlanmamış dolayısıyla herhangi bir sınırlamaya da gidilmemiştir. Bu bakımdan Sözleşme m. 9 kapsamına giren davalarda kimlerin dava ehliyetine sahip olduğu da satış devleti hukukuna (*lex fori processus*) göre belirlenir.

D. PEKİN SÖZLEŞMESİ M. 9/I KAPSAMINDA VERİLEN KARARLARIN DİĞER TARAF DEVLETLERDE ETKİ DOĞURMASI

Bu madde kapsamında açılacak davalar sonucunda milletlerarası münhasır yetkiyi haiz adli satış devleti mahkemesi, satışın ve dolayısıyla satış belgesinin iptaline gerek görmez veyahut satışın askıya alınmasına karar vermez ise bu durumda satış Sözleşme'nin m. 6 hükmü kapsamında etki doğurmaya devam edecek, satış Sözleşme kapsamında geçerliliğini sürdürecektir. Bu kararlar herhangi bir özel usûle tâbi olmaksızın Sözleşme uyarınca etki doğurmaya devam edecektir¹⁰⁷.

Bununla birlikte, Sözleşme'nin m. 15/II hükmünde, "*mahkemelerin bu davalarda yürürlükteki hukuka göre vereceği kararın verildiği devlet dışında etkilerinin bu Sözleşme ile düzenlenmediği*" kabul edilmiştir. Satışın iptali ve satışın askıya alınması davalarındaki ret kararları adli satış belgesinin geçerliliğine herhangi bir etkide bulunmayacağından kanaatimizce burada anılan kararlardan satışın iptali davasındaki kabul kararlarının ve satışın askıya alınmasına dair kararların anlaşılması gerekir. Sözleşme'nin m. 15/II hükmü gereğince bu kararların, taraf

¹⁰⁷ Czerwenka (n 33) 310.

devletlerde kendiliğinden etki doğurması mümkün değildir. Sözleşme'ye ilişkin hazırlanan Açıklayıcı Not'ta da bu maddenin amacının, "satışın yapıldığı devletin hukukunun yetkili hukuk olduğunu göstermek" olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca hükmün bir diğer amacının ise "adli satış önleyen veya askıya alan ya da adli satış belgesini geçersiz kılan bir kararın milletlerarası etkisi gibi Sözleşme'nin kapsamında olmayan konuları açıkça göstermek olduğu" belirtilmiştir¹⁰⁸.

Dolayısıyla bu kararların verildiği adli satış devleti dışında hüküm ve sonuç doğurabilmesi, hüküm ve sonuç doğurması arzu edilen devletin hukukuna tâbidir. Örneğin; Türk hukukunda bu kararların hüküm ve sonuç doğurabilmesi, kararın 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun¹⁰⁹ m. 50 vd. hükümlerinde düzenlenen tanıma-tenfiz hükümlerine uygun olması hâlinde mümkün olacaktır.

VI. SONUÇ

Milletlerarası ticaretin en önemli sükelerinden olan gemiler, çeşitli sebeplerle cebri icraya konu olmaktadır. Genellikle ihtiyatî hacizle başlayan bu cebri icra süreçleri mahkeme veya hakem kararına bağlı olarak icraî hacze dönüşmekte, gemiler tüm bu aşamalarda seferden menedilmekte nihayetinde ise gerek ipoteğin paraya çevrilmesi gerek haczedilen geminin satışı gerekse de diğer usullerle gemiler maliklerinin rızası hilafına satılmaktadır. Bu şekilde satışa konu olmuş bir geminin satışı öncesinde doğmuş ve bazen satışına sebebiyet veren rehin, ipotek ve yükümlülüklerin satışla sona erip ermeyeceği en az satış kadar önem arz eden bir konu olmuştur. Bu durum bir geminin yabancı bir devlette cebri satışa konu olması halinde daha büyük önem arz etmektedir. Zira bu durumda satışın bayrak/sicil devletinde ya da diğer başka devletlerde tanınıp tanınmayacağı ve satışın muteber kabul edilmeyeceği soruları da ortaya çıkar. Bunun sebebi ise, mülkiyetin satış öncesi doğan yükümlülüklerden arî olarak yeni malike devredilip devredilmediği sorusunun geminin eski ve yeni maliklerinin ticarî gelecekleri hakkında be-

lirleyici rol oynamasıdır. Birden fazla devleti ve hukuk sistemini ilgilendiren tüm bu sorunlar yüzyıla yakın süredir milletlerarası denizciliğin ve dolayısıyla milletlerarası ticaretin gündemini meşgul etmiştir. Bu sorunları çözme amacıyla yola çıkan bazı milletlerarası kuruluşlar ise anılan doğrultuda bazı çalışmalar yapmış, neticede birtakım milletlerarası sözleşmeler ortaya çıkmıştır. Ancak bu sözleşmelerin gerektiği düzeyde kabul görmemesi nedeniyle sorunların milletlerarası düzeyde çözümü henüz mümkün olmamıştır.

İşte 2023 tarihli Pekin Sözleşmesi tüm bu manzara neticesinde ortaya çıkmış anılan sorunları milletlerarası düzeyde çözme amacına matuf bir metindir. Bu Sözleşme'de gemilerin yabancı devletlerde adli ve idarî makamların kararları neticesinde cebri icra marifeti ile satışlarının milletlerarası etkileri düzenlenmiş, bu kapsamda tıpkı yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine dair milletlerarası düzenlemeler gibi söz konusu satışların tüm taraf devletlerde kolaylıkla etki doğurduğu bir sistemin kurulması hedeflenmiştir. Sözleşme ile kabul edilen bildirim ve ilan yükümlülükleri ile gemilerin adli satış süreçlerinin daha sağlıklı bir şekilde başlatılması ve satış sonrasında alıcıya tevdi edilmesi kabul edilen adli satış belgesi ile aynı hakkın tüm taraf devletlerce kabulü hedeflenmiştir. Bu düzenlemelere paralel olarak satış süreçlerine dair yargı süreçleri için satışın yapıldığı devletin mahkemelerinin milletlerarası münhasır yetkiyi haiz olduğu kabul edilmiş, satışın hukukî güvenliği ve istikrarı amaçlanmıştır. Tüm bu düzenlemelerde öncelikle adli satışın gerçekleştiği devletin hukuku ile Sözleşme hükümlerinin birlikte ve birbirleriyle çelişmeyecek şekilde uygulanması gerekliliği üzerinde durulmuş, tamamlanmış satışların kamu düzeni gibi istisnai haller dışında iptal edilmesinin/askıya alınmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Daha önce bu amaçlarla hazırlanmış bazı milletlerarası sözleşmelerin istenen kabulü görmemesi ve başarısız girişimler olmaktan öteye gidememiş olması Pekin Sözleşmesi'nin de geleceği hakkında tereddütler uyanmasına sebebiyet verebilir. Fakat, henüz yürürlüğe girmemiş veya girmemiş olmasına rağmen sayıca öncülü olan diğer milletlerarası sözleşmeler kadar kabul görmesi ve bu kabulün deniz

¹⁰⁸ Explanatory Note (n 45) 91.

¹⁰⁹ 5718 sayılı ve 27.11.2007 tarihli Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun için bkz. 12.12.2007 t. ve 26728 s. RG.

ticareti filosu olarak güçlü devletlerden gelmiş olması kanaatimizce Sözleşme'yi önemli hale getirmiştir. Buna ek olarak, daha önce hazırlanan milletlerarası sözleşmeler daha çok gemi alacağı, deniz alacağı, rehin ve ipotek gibi konuları düzenleme amacı güderek adli satışı talî bir konu gibi kısaca ele alırken, Pekin Sözleşmesi münhasıran bu konuya özgülenmiştir. Dolayısıyla gerek satış öncesi gerekse de satış sonrası sürece dair kurallar ihtiva etmesi sebebiyle farklı bir niteliği haizdir. Bu bakımdan, Pekin Sözleşmesi'nin milletlerarası deniz ticaretinde geniş kabul görme potansiyeline sahip temel bir milletlerarası sözleşme olmaya aday olduğu kanaatindeyiz. Bununla birlikte ifade etmek gerekir ki, Sözleşme'nin bazı diğer milletlerarası sözleşmeler gibi yürürlük şartını sağlama-

maması hâlinde ise tüm bu çalışmaların beyhude çabalara döneceği aşikardır. Ancak, yürürlük şartı sağlandıktan sonra ve Sözleşme'ye ilişkin uygulamanın taraf devletlerde oturması ile birlikte gemilerin adli satışlarının milletlerarası etkileri bakımından yeni ve farklı bir dönemin başlaması muhtemeldir.

Tüm bu gerekçelerle 2023 tarihli Pekin Sözleşmesi'nin milletlerarası deniz ticareti ve dolayısıyla milletlerarası özel hukuk bakımından önem arz ettiği, Sözleşme yürürlüğe girmese ve evrensel düzeyde bir kabul görmese dahi Sözleşme'deki hükümlerin uygulama ve doktrin açısından her zaman yararlanılmaya ve incelenmeye değer nitelikte olduğu kanaatine ulaşmış bulunmaktayız.

KAYNAKÇA

Makale ve Kitaplar

- Atamer K, “Gemilerde Ayni Haklara ve Cebri İcraya Uygulanacak Hukuk” (2001 -2002) 6-7 (1-4) Deniz Hukuku Dergisi 75.
- Atamer K, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Deniz Hukukunda Cebri İcra* (İstanbul, Arıkan 2006).
- Czerwenka B, “Übereinkommen über die internationalen Wirkungen von Zwangsversteigerungen von Schiffen” (2023) 46 (7-8) TranspR 307.
- Çağa T, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş, Gemi, Donatan ve Kaptan)* (İstanbul, 7. Bası, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi 1984).
- Demir Gökyayla C, *Ticari Uyuşmazlıklarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (İstanbul, Vedat 2021).
- Demir İ, “Gemilerin Yurt Dışında Cebri İcra Yoluyla Satışları ve Tanınmasına Dair Milletlerarası Sözleşme Taslağı” (2017) 33 (3) BATİDER 41.
- Doğan V, Yılmaz AÇ ve Ayhan İzmirli L, *Milletlerarası Özel Hukuk* (Ankara, 11. B., Savaş 2025).
- Göğer E, *Deniz Ticareti Hukukundan Doğan Kanunlar İhtilâfı* (Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1969).
- Güngör G, *Türk Milletlerarası Özel Hukuku* (Ankara, 5. B., Yetkin 2025).
- Kalpsüz T, *Gemi Rehni* (Ankara, 3. Bası., BTHAE 1999).
- Kender R, Çetingil E ve Yazıcıoğlu E, *Deniz Ticareti Hukuku- Temel Bilgiler (Cilt 1)* (İstanbul, 14. Bası, Oniki Levha 2014).
- Nomer E, *Devletler Hususi Hukuku* (İstanbul, 23. Bası, Beta 2023).
- Pötschke J, “Die UN Konvention über die Internationalen Wirkungen der Zwangsveräußerung von Schiffen” (2024) 47 (4) TranspR 121.
- Ramming K, “Das neue Beijing-Übereinkommen über die internationalen Wirkungen der Zwangsversteigerung von Schiffen” (2023) 10 (8) RdTW 338.
- Ripert G (Çev.: Bihterin Hotinli), “Deniz Hukukunun Tevhidi Hakkında 10 Mayıs 1952 Tarihli Brüksel Anlaşmaları” (1953) 19 (1-2) İÜHF 432.
- Sefer N, ‘Gemilerin Yurt Dışında Cebri İcra Yoluyla Satışları ve Bunların Tanınmasına Dair Milletlerarası Sözleşme Taslağı’ (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2020).
- Shao Y, Piñeiro LC ve Mejia Jr MQ, “A Newcomer to Maritime Law: The Beijing Convention on the International Effects of Judicial Sales of Ships” (2024) 73 (3) ICLQ 793.

- Süzel C ve Işıklar GK, “Gemilerin Adli Satışının Milletlerarası Etkilerine İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” (2023) 2 (2) Piri Reis Üniversitesi Deniz Hukuku Dergisi 389.
- Süzel C, “Aynî Haklar” *Yeni Deniz Ticareti Hukuku’nun Kaynakları C. 1* (İstanbul, Oniki Levha 2013) 27.
- Süzel C, “Gemi Alacaklısı Hakkı ve Gemi İpoteği Hakkında 1993 Cenevre Sözleşmesinin Cebri İcra Hukukuna Etkileri” (2024) 7 (2) DEHUKAMDER 101.
- Süzel C, *Gemi Alacaklısı Hakkı ve Gemi İpoteği Hakkında 1993 Cenevre Sözleşmesi ve Yeni Türk Ticaret Kanunu* (İstanbul, Oniki Levha 2012).
- Şanlı C, Esen E ve Ataman-Fıganmeşe İ, *Milletlerarası Özel Hukuk* (İstanbul, 11. Bası, Beta 2024).
- Tekil F, *Deniz Hukuku* (İstanbul, Tekil Neşriyat 1988).
- Tekinalp G, *Milletlerarası Özel Hukuk (Bağlama ve Usul Hukuku Kuralları)* (İstanbul, 13. Bası, Vedat 2020).
- Tekinalp G, *Türk Devletler Hususi Hukukunda Gemi Alacaklısı Hakkı* (İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1965).
- Zournatzi C, “Towards the International Unification of Maritime Law on Recognition and Enforcement of Judicial Sales of Ships” (2024) 11 (3) European Journal of Comparative Law and Governance 388.

Raporlar, Elektronik Kaynaklar ve İnternet Siteleri**Raporlar**

- United Nations Convention on the International Effects of Judicial Sales of Ships: with Explanatory Note prepared by the UNCITRAL Secretariat* (Vienna, United Nations 2023).

Elektronik Kaynaklar

- Maloney B, ‘Understanding the potential scope of the public policy exception to the Beijing Convention on the international effects of the judicial sale of ships; (International Bar Association, 19 Ağustos 2024) <https://www.ibanet.org/beijing-convention-judicial-sale-ships>
- James J, ‘Beijing Convention on the Judicial Sale of Ships: a Hong Kong perspective’ (Hill Dickinson, 11 Haziran 2024) https://www.hilldickinson.com/insights/articles/beijing-convention-judicial-sale-ships-hong-kong-perspective?utm_source

İnternet Siteleri

- <https://comitemaritime.org/wp-content/uploads/2018/06/1964-MARITIME-LIENS-AND-MORTGAGES-NEW-YORK.pdf>

<https://kluwerlawonline.com/ManualChapter/Maritime+Law+Handbook/MLH20190006>

<https://shiparrested.com/wp-content/uploads/2018/01/LiensMortgages-1926.pdf>

https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D26/Y1/T1/WebOnergeMetni/82b90c26-545e-45fe-b6d4-a11c4bdf32ec.pdf?TSPD_101_R0=08ffcef486ab2000d233001a-806e83548602c1a77aa0548eb7279ff918bb9a7381ffc4ae4e12470908dd1d61161430009d4b739e162e7e-101353b7eb8bfeabd87c902c388809cb8e71f4bccb-4d701805e064b1221572c00623d06ad9cc219689

<https://comitemaritime.org/work/judicial-sale-of-ships>

<https://comitemaritime.org/wp-content/uploads/2018/05/Beijing-Draft-Final-version.pdf>

<https://uncitral.un.org/en/judicialsaleofships/status>

https://webaccounts.imo.org/Common/WebLogin.aspx?App=GISISPublic&ReturnUrl=https%3a%2f%2fgisis.imo.org%2fPublic%2fShared%2fPublic%2fLogin.aspx&error_message=interaction_required

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM) hiçbir sorumluluğu kabul etmemektedir. Sorumluluk, çalışmanın yazarına aittir.

Katkı Oranı Beyanı: Söz konusu çalışmanın hazırlanması ve yazımı aşamasında yazarın katkı oranı %100'dür.

Varsa Destek ve Teşekkür Beyanı: Yoktur.

Çatışma Beyanı: Yoktur.

Ethics Statement: The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, TFM does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Contributions Statement: Author has contributed %100 into preparing and writing this study.

Statement for Support and Appreciation If Any: None.

Statement for Conflict of Interest: None.